

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**SİLİFKE YÖRESİNDE YAŞAYAN
TAHTACI OYMAKLARI HALK TÜRKÜLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

110303

Danışman
Yrd.Doç. Hasan BOZKURT

Hazırlayan
Sonat SEYHAN

KONYA,2001

I

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SİLİFKE YÖRESİNDE YAŞAYAN
TAHTACI OYMAKLARI HALK TÜRKÜLERİ**

Sonat SEYHAN

**SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**Danışman : Yrd.Doç. Hasan BOZKURT
2001, sayfa 79**

ÖZET

Bu araştırmada, Silifke yöresinde tahtacı oymakları halk türkülerinin tarihi gelişimi, ezgisel ve sözel yapısı incelenmiştir.

Silifke yöresinde tahtacı oymaklarının kısaca tarihçesi, yapısı, halk türkeleri etrafındaki gelenekleri, tahtacı oymaklarında samah ve mengilerin tanımları ve bunlara bağlı estetik, biçim ve deyiş bakımından işlenen konuları, ezgilerinin tonal ve modal bünyesi, kullanılan usulleri, form yapıları, geleneksel çalgıları incelenmiştir.

Araştırmamızda metod olarak ise, veri derlenmesi, görüşme tekniği, konuyla ilgili kaynak taraması yine konuyla ilgili fotoğraflar, dialar ve notaların hazırlanması tekniği ağırlıklı olarak uygulanmıştır.

Sonuç olarak; Silifke yöresinde tahtacı oymakları halk türkülerinin tarihi, gelişimleri, samah ve mengilerde kullanılan enstrümanlar, kaynaklardan taranmış, günümüzdeki örneklerle materyal ve metod olarak incelenmesi ile bilgiler pratiğe dönüştürülmüştür. Tahtacı obalarında türküler etrafındaki bu geleneklerin çoğu, geçmişteki kültür birikimimizin birer tarihsel belgesi niteliğini taşımaktadır. Tahtacı oymakları arasında gizli kalan gelenekleri ve bunlara bağlı olarak halk türkeleri konusunda ciddi bir araştırma ve inceleme yaparak elde edilen verilerle amaç Türk kültürüne katkıda bulunmaktır. Bu sayede bilimsel nitelikte bir Halk Türküleri araştırmacısı olmaya özen göstermektir.

Anahtar kelimeler: Silifke Yöresinde Tahtacı Oymakları, Halk Türküleri, Samah Ve Mengiler, Geleneksel Çalgılar.

ABSTRACT
MASTER DEGREE THESIS
FOLK SONGS OF TAHTACI TRIBE IN SILIFKE REGION

Sonat SEYHAN

SELÇUK UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE
DEPARTMENT OF MUSIC TEACHING

Supervisor: Assoc.Prof. Hasan BOZKURT
2001, page: 79

ABSTRACT

It has been examined history and structure of folk Tahtacı songs in Silifke region. Customs; the meanings of Samah and Mengi; thema, tune, mode, and rhythmic pattern used; forms, melody and traditional instruments of Tahtacı related themes and their aesthetics and feature with these have also been studied. To collect data, interviews, and literature review, photographs were used.

According to results, the tradition of Tahtacı lives today with its songs. These are important documents of our heritage. Therefore it should be studied deeply. With this way, it can be contributed to Turkish culture.

Key Words: Tahtacı Tribe in Silifke, Folk Songs, Samah and Mengi, Traditional Instruments, Ethnography

ÖNSÖZ

Araştırmada Silifke yöresinde Tahtacı oymaklarının kısaca tarihçesi, yapısı, halk türküleri etrafındaki gelenekleri, Tahtacı oymaklarında samah ve mengilerin tanımları ve bunlara bağlı estetik, biçim ve deyiş bakımından işlenen konuları, ezgilerinin tonal ve modal bünyesi, kullanılan usulleri, form yapıları, geleneksel çalgıları incelenmiştir.

Horasan'dan kalkan kervan Anadolu'da duraklar. Kendilerine yeni yurt ararlarken, ezinç ve kıyımlar dayanılmaz hale gelmiş, konar-göçer kervanı güneye, Akdeniz bölgesinde Torosların gür ormanlıklarına sığınmak zorunda kalmışlar ve buralara obalar halinde yerleşmişlerdir. Silifke'de Tahtacılar, çevrenin en yüksek dağı olan Kırtıl'ın güneye bakan bir köşesinde ikamet ederler. Silifke –Gülner yolu üzerinde bulunan Balandız yaylasından Sulanbucak köyüne sapan toprak bir yoldan gidilir ve yaya olarak bir saat sürer. Yazlık yerleri Gökbelen yaylasına varmadan önce “Geçirim” denilen yerdedir. (Seyhan Ö. S.220)

Bu araştırma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Yüksek Lisans Tezimin seçiminde, hazırlanmasında yardım ve teşviklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Hasan BOZKURT'a, çalışmalarım sırasında teknik bilgilerine başvurduğum ve bir hazine değerindeki kütüphanesinden yararlandığım değerli hocam Sayın Prof. M. Salih ERGAN'a, beni bugünlere getiren maddi manevi desteğini hiç eksik etmeyen müzik eğitimcisi – Sanatçı – Araştırmacı, Uluslararası Folklor araştırmacısı sevgili babam Özcan SEYHAN'a, müzik eğitimimde sabırla üzerime titreyen ve hala verdiği disiplinle yaşadığım değerli hocam Prof. Kadir KARKIN'a, Araştırmacı Sayın Celal ÜÇYILDIZ'a, ve Kırtıl köyü halkına, ezgileriyle, ağıtlarıyla ve ninnileriyle çocukluğumdan beri içimde yaşayan rahmetli Ahmet Duman'a, (Felteş emmi) sonsuz teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

KONYA, 2001

Sonat SEYHAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	II
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	VI
İÇİNDEKİLER	VII
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

TAHTACI OYMAKLARININ KISACA TARİHÇESİ

1. TAHTACI OYMAKLARININ KISACA TARİHÇESİ	2
--	---

BÖLÜM II

HALK TÜRKÜLERİ ETRAFINDAKİ GELENEKLERİ

2.1. GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ'NİN TANIMI VE GENEL ÖZELLİKLERİ	11
2.2. TÜRK HALK MÜZİĞİ'NİN GENEL KAREKTERİ.....	11
2.2.1. Yayıldığı alan	12
2.2.2. Kaynakları	12
2.2.3. İşlendiği konular	12
2.3. GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ	13
2.3.1. Dünyasal Türk Halk Müziği	13
2.3.2. İnançsal Türk Halk Müziği	14
2.4. SİLİFKE YÖRESİNDE TAHTACI OYMAKLARI HALK TÜRKÜLERİ ETRAFINDAKİ GELENEKLERİ.....	15

BÖLÜM III

TAHTACI OYMAKLARINDA SAMAH VE MENGİLERİN TANIMI

3.1. SAMAH	17
AĞIRLAMA – DAR.....	21
DUVAZİMAM	22
AHİRLEME.....	23
TURNA SAMAHI “TELLİ TURNALAR”	24

MEVLANA HÖYKÜRME “YELDİRME”	26
MUHAMMED ALİ SAMAHI “YEMEN ELLERİ”.....	27
YELDİRME “GİDİYORUM AMMA”.....	29
BÜLBÜL SAMAHI	31
3.2. MENĞİ.....	33
SEN BİR BEZİRGAN OL.....	38
AŞAĞIDAN GELEN TÛLÛ BESEREK.....	40
PINARA VURDUM KAZMAYI.....	42
KALENİN DİBİ.....	44
KEKLİK OLSAM.....	46
EVLERİNİN ÖNÜ.....	48
PINAR BAŞI.....	49
DEĞİRMENİN BENDİNE.....	51

BÖLÜM IV

ESTETİK, BİÇİM, DEYİŞ BAKIMINDAN İŞLENEN KONULAR

4. ESTETİK, BİÇİM VE DEYİŞ BAKIMINDAN İŞLENEN KONULAR VE NOTALAR	54
GEYİK AĞIDI.....	56
GÜMBENİ.....	58
KOYUN OKŞAMASI.....	59
GACAROĞLU BOZLAĞI.....	62
KARAKOYUN AĞIDI.....	63
HAVASLIK EYLEDİM.....	65
SOHBET AYİNİ.....	67
4.1. EZGİLERİN TONAL MODAL BÜNYESİ.....	68
4.2. KULLANILAN USÛLLERİ	69
4.3. EZGİLERİN FORM YAPISI	69

BÖLÜM V

GELENEKSEL ÇALGILARI

5. GELENEKSEL ÇALGILARI	70
-------------------------------	----

BÖLÜM VI

MATERYAL VE METOD

6. MATERYAL VE METOD	72
----------------------------	----

BÖLÜM VII

SONUÇ VE ÖNERİLER

7. SONUÇ VE ÖNERİLER	74
8. KÜÇÜK SÖZLÜK	75
9. KAYNAKÇA	77
10. EKLER.....	79

GİRİŞ

Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymaklarının, ataları olan Oğuzların izinde, konuşulan güncel Türkçe'mizin en güzel örneklerini katışıksız, özleşmiş ve yalın biçimde yaşattıklarına tanık olmaktadır.

Konumuz Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymaklarının halk türkülerini incelemek olmasına karşın öncelikle tarihçelerine deyinmeyi zorunlu buluyoruz. Bu konuda kendilerine yöneltilen bir soruda konuyu derinden alarak tarihçelerini heyecanla anlatmaya koyuluyorlar: "Bizim aslımız Horasan'dan gelme aşirettir. Tahtacı ve alevî olduysak başka bir şey sanmayınız; öp öz Türk oğlu Türk'üz derler." Asıl konu, Sünnî'ler tarafından küçümsenmeleri ve çevrelerinde çok azınlıkta kalmaları daima onurlarını kırmış, bu ezilmeyi gidermek için tek kuvveti de gelenek ve göreneklerine sınıksız sarılmada bulmuşlar ve ne tesadüftür ki bu sayede de en eski Türk kültürünü zamanımıza kadar taşıyıp getirmişlerdir. Yaşayışları içinde her an Şamanizm'in izlerine rastlamak mümkündür. Diğer yönden Türklüğe özgü nice kurallar sadâkatle ve saygı ile uygulanmaktadır.

Tahtacı oymakları arasında gizli kalmış gelenekleri ve bu geleneklere bağlı olarak çalılıp söylenen halk türkeleri konusunda (totemizm, natürizm vb..) çok ciddi araştırma ve incelemeler yapılmalıdır. Bu araştırma ve incelemeler sonucunda elde edilen verilerle Türk kültürüne katkıda bulunulmuş olacaktır.

Bu araştırmada Tahtacı oymaklarındaki samah ve mengilerin genel tanımları yapılarak estetik, biçim, deyiş ve form yönünden incelenecek, ezgilerinin tonal ve modal yapıları, ezgilerde kullanılan usûller, bu ezgilerin seslendirildiği çalgılar hakkında ayrıntılı bilgi verilecek ve türkülerin notaları yer alacaktır.

Bu araştırmada verilen bilgiler yeni folklor araştırmacılarına kaynak olacak, notaya alınan türküler, gerek eğitim kurumlarında yapılan bağlama öğretiminde yararlanılacak bir materyal, gerekse çağdaş Türk müziğinin yaratılmasında her zaman beslenecek köklü bir kaynak olacaktır.

BÖLÜM 1

1. TAHTACI OYMAKLARININ KISACA TARİHÇESİ

Tahtacı; Türkçe’de ‘‘ağaç kesen, kiriş ve tahta biçen’’ demektir. Bu gün başlıca Kahramanmaraş, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Denizli, Isparta, Burdur, Balıkesir ile Aydın ve İzmir vilâyetlerini teşkil eden geniş sahanın ormanlık bölgelerinde, ekseriyetle göçebe, çok azı da yerleşik olarak yaşayan, ağaç dilmek ve tahta biçmekle geçinen alevî - Türkmen zümrelerini ifade eder.

Tahtacı tabirine, yazılı kaynaklarda, Osmanlı tapu tahrir defterlerinde ve arşiv vesikalarında ‘‘Cemaat-i Tahtacıyan’’ şeklinde 16. asırdan itibaren rastlıyoruz. Eski tarihleri ve menşelerine gelince daha önce aynı hususiyetleri taşıyan Ağaçerilerine rastlanılması ve bu sonuncuların, tahtacıların ortaya çıkışından itibaren kaynaklarda zikredilmemeye başlanması, bu iki topluluğun aynı menşe’den geldiği ve birinin diğerinin devamı olduğu intibasını uyandırmaktadır.

Ağaçerilerinin, Moğol istilâsı sırasında Türkistan’dan garba göç ettiklerini, kendilerinin Oğuz kavminden olup, ormanlar civarında yaşadıklarını kaydeder. Bunların, Anadolu’da önce Kahramanmaraş, Malatya civarında yerleştikten sonra, Kayseri, Sivas ve Çukurova mıntıklarına yayıldıkları, İran Moğolları, Dulkadir oğulları, Ak ve Kara Koyunlularla ve Anadolu Selçuklu sultanları ile siyasi münasebetleri sonunda bir kısmının Memluklar idaresindeki Suriye’de Halep, bir kısmının da İran’da Tebriz civarında yerleştikleri anlaşılmaktadır. İran’ın Azerbaycan bölgesinde Afşar, Beğdili, Tilkü gibi bir çok oymaklara ayrılan Ağaçerilerin bir kısmı daha sonra Anadolu’ya dönmüş, bir kısmı Halhal ve Firuzabad civarlarında yerleşmiştir ki bugün oralarda ve Küh-i Gilüya havalisinde 2000 evlik Ağaçeri topluluğu yaşamaktadır. Büyük bir kısmının Anadolu’da kaldığı anlaşılmaktadır.

Bizans kaynaklarında adı geçen Akatziroi ile alâkası bir benzetmeden ibaret olmalıdır.

Ağaççerileri de, tahtacılar da ormanlık bölgelerde yaşarlar, ağaç işçiliğiyle uğraşırlar ve her ikisi de Oğuz boyundandır.

Moğol istilâsı sırasında Anadolu'ya gelen Ağaççeriler, buranında Moğollar tarafından fetih edilmeleri üzerine Suriye ve Irak'a geçtiler. Ağaççerilerin devamı olan Tahtacıların, Irak ve Suriye'den tekrar Anadolu'ya geldikleri bir kısmının halâ oralarda bulunduğu yolundaki kendi rivayetleri de bu hadiseye uymaktadır. Tahtacıların yanın yatır kolu dedeleri, bir kısım Tahtacıların Halep civarında kaldığını, diğer bir kısmının Malatya'ya, Kayseri'ye, küçük bir kısmının da Kıbrıs ve Midilli adalarına geçtiğini, yanın yatırların Bağdat'tan gelme olduklarını, bugün bile Bağdat'ın Altun - köprü civarında düz hurma adlı 700 evlik bir köyün mevcut bulunduğunu, bunların da Anadolu'dakiler gibi Türkçe'den başka dil bilmediklerini söylerler.

Oğuzların Üçok koluna mensup Çepniler ile Tahtacılar, adet ve akideleri itibariyle alevî olmakla beraber diğer Alevîlerden ayrı hususiyetlere sahiptirler. Bunlar Hacı Bektaşî ocağını tanımazlar, her birinin ayrı pir evleri vardır; biri "yanın yatır" kolundan olup, Aydın'ın Reşadiye nahiyesinde oturan iki dede ocağında birini tanırlar. Bu iki ocak dedeleri birbirine bağlı olmadığı gibi, bunların bağlı bulunduğu veya bunlara bağlı bulunan diğer ocak dedeleri de yoktur. Bu dedeler mahsul toplandığı zamanlar seyahate çıkar, müritlerini gezer, ayinlere riyaset eder, kışın ekseriye zemheride ve zemherinin 27. gecesinde yapılan Cem vs.. ayinlere riyaset etmek üzere her köyden bir kimseye selâhiyet verir, hakkını alır, cezalı varsa "cezasını vererek veya affederek" kendi yerlerine dönerler. Bu ocaklara mensup olmayanlara dedelik edemezler.

Tahtacılar "itikadımız İmam Ca'far itikadı, mezhebimiz Ca'farî mezhebidir" derler; bunların yegâne mercileri İran'da meşhed'deki imam Rızanın türbesidir. Ancak itikatlarında daha ziyade ecdaddan kalma nefeslerin tesiri görülür. Bektaşîliğin ve Hurufiliğin, Tahtacıların inançları üzerine tesirleri birbirlerine karışmıştır. Ayrıca, ellerine sonradan geçmiş olan "Saki-Name", "Kumru", "Fazilet-Name", "Husniya, Menakıb-i Safi", "Sal-Name-İ Sadreddin", "Noktat Al-Bayan", "Hutbat Al-Bayan",

“Mir’at Al-Ma-Kas’d”, “Cavidan” ve “Hacı Bektaş Velâyet-Name”si, gibi eserler ile destani bazı şiirler onların inançlarını anlaşılabilir bir hale getirmiştir.

Tahtacıların mensup olduğu “yanın yatır” ve “şehepli” adlarındaki büyük kollardan her birinin birer büyük zaviyesi (ziyaretgâhı) vardır: Dedeleri Narlıdere’de oturan “yanın yatır”ların ziyaretgâhı, bu kolun cediti sayılan Dur Hasan Dedenin, Adana’nın Misis taraflarında Dur Hasan Baba köyündeki mezarıdır. Dedeleri Reşadiye’de oturan “şehepli”lerin ziyaretgâhı, bu kolun cediti sayılan İbrahim Sani’nin Kahramanmaraş civarındaki İslâhiye kazasının Güvercinli nahiyesindeki mezarıdır. İzmir’deki Narlıdere köyü iki kısım olup, yukarı kısmında Tahtacılar, aşağı kısmında ise, Bayat aşiretine mensup alevîler oturur.

1920’den sonra ve tekkelerle zaviyelerin kapanmasından önce, bir kısım tahtacı gençleri, İzmir’deki Bektaşî tekkesinin bazı ayinlerine iştirak etmişlerdi. Seyyid Battal, Seyyid Şüca, Abdal Musa gibi Bektaşîlerce hürmet edilen şahsiyetler tahtacılar için tamamen meçhuldür. Tahtacıların adet, itikad ve bazı hususlar bakımından, alevîlere nazaran, Sünnîlere yaklaşan tarafları da vardır. Meselâ alevîler bir işe başlarken “bi’smi şah”, tahtacılar ise “bi’smi’llâh” der. Alevî-Bektaşî zümrelerde dualar başlarken “bi’smi şah” diye başlar ve “gerçek erenlerin demine hu” diye biter. Tahtacılar ise, Allah Allah” diye başlar ve “gerçeğe hu” diye son bulur. Tahtacılar kurban bayramında kurban keserler ve nevrüz gününe diğer alevîler kadar ehemmiyet vermezler. Bunların bütün duaları Türkçe’dir; yalnız “Na’t Ali” Arapçadır. Tahtacılar evlenme, nikah, ölü gömme, giyinme gibi adetler Oğuz (Türkmen) adetlerine benzer.

Tahtacıların, kendilerine mahsus ve “kaz ayağı” dedikleri damgaları vardır ki, Oğuz boylarının, Mahmud Kaşgari’de, Raşid al-Din’de ve Yazıcı-Zâde’de kaydedilmiş bulunan damgalarından Çepnilerinki ile oldukça benzerlik arz eder. Eski oğuz aşiretlerinin hayvanlarını damgalamak için kullandıkları işaretlere benzeyen bu damga, geniş pergelli kısmı yukarı getirilmiş çapraz iki kaz ayağı şeklinde olup, çember veya müselles içine işlenir. Bu her tahtacının iş elbisesinin yakasına veya omuzlarına yakın bir yerine dikilir; onların inancına göre, bu taşıyana kuvvet ve cesaret veren sihirli bir kudrete sahiptir. Bu damga umumiyetle mezar taşlarına da kazılır. Erkekleri, inançları

icabı ekseriye saç ve sakallarını kesmezler. Bunlar kendi oymakları arasından ve tek kadınla evlenirler. Diğer alevî zümreleri gibi tavşan etini yemezler ve içki içerler.

Tahtacıların “yanın yatır” ve “şehepli” kollarının başlıca oymakları şunlardır: Çaylak (bu oymak geniştir ve büyük bir kısmı kışın Madran yaylalarında, yazın Aydın’ın Çine kazasına bağlı Köyceğiz civarında oturur), Hindi (bunlar muharrem ayında aşure pişirmezler), Nacarlı, Ala abalı, Sivri külahlı (samaganlı), İrkakan (Erken Kalkan) Tokmaklı, Göğceli, Kahyalı, Mazıcı, Çiçili, Üsküdarlı, Hacı emirli, Kabaklı, Çapaklı, Kocaobalı, Aydınlı, Kardıçlı, Elemertli, Saçıkartalı, Yanyalı, Evcı, Beydili, İlbeyli, Aktavlı.

Asırlar boyunca göçebe olarak Anadolu’nun ormanlık bölgelerinde çadırlarda yaşayıp, kadınlı – erkekli tahta biçen, ağaç işçiliğiyle meşgul olan Tahtacılar, zamanımızda yavaş – yavaş göçebeliği bırakıp yerleşmeye başlamışlardır. Bugün nüfusları 60 – 70.000 hanede 400.000 – 500.000 civarındadır.(İslâm Ansiklopedisi 2.cilt,s:669-672)

Anadolu Alevîleri içerisinde en kapalı, en ağızlarına egemen olan iki topluluktan biri Tahtacılar, diğeri ise Sıraçlardır. Bu iki topluluk, içlerine giren konuklara düne kadar canlarını paralarcasına ev sahipliği ederdı de kendi yaşamları hakkında hiç bir şey anlatmazlardı. Bugün ise kendi içlerinden çıkan aydınları kanalıyla yaşamlarını ve bu yaşamlarını sözel yasalarını anlatmaya çalışıyorlar. Ancak bu aydınların tarih araştırma yöntemleri, ya da kaynakları eksik olduğundan Tahtacılar üzerinde, sözgelimi bir Beğdili, bir köy Bektaşîliği kadar bilgi edinemiyoruz. Bunun bize göre bir nedeni daha var; o da tahtacıların süreç içerisinde ad değiştirmiş olmalarıdır. Önceleri bir başka adla Ağaç - Eri diye bilinirken sonradan Farsça kökenli “tahta” sözcüğüne Türkçe iş eki olan – cı ekinin ulanmasıyla “tahtacı” olarak anılmaya başlamışlar. Acaba bugünkü Tahtacıların tümü Ağaç Eri’lerinin torunları mıdır? Yoksa zamanla çevrenin ve ekonomik koşulların orman içi ve ağaç işine attığı öbür Türkmen urukları da eski Ağaç - Eri’lere katıldılar mı? Peki, kimdir Ağaç - Eri’ler ve dolayısıyla kimdir Tahtacılar?

Genel olarak geçimlerini orman ürünlerinden sağlayan, geçmişte göçebe, şimdi ise yerleşik düzende yaşayan, Kahramanmaraş'ın Batısından başlayıp Toroslar boyunca uzanan, Ege'ye tırmanan ve Laz Dağı yöresinde de yuvalanan Türkmenlerdir. İnanç olarak tüm Anadolu Aleviliği içerisinde yer alan Tahtacılar, inanç bakımından öbür Alevîlerden küçük ayrımlar taşırlar. Bu topluluğun adı tarihte Ağaç Eri'nin çeşitli lehçe ve ağızlarda söylenişiyile değişir Ecirli, Acırlı, Acurlu, Açeri, A'aşeri vb.. biçimlerini alır. Konu üzerinde ilk çalışma yapan Faruk Sümer, kaynak göstermemekle birlikte kökeninin M.S.5. yüzyılda Rusya'da yaşayan Akatzi adlı bir kavme dayayanlara katılmaz. Görüş doğrudur. Ağaç Eri'lerin Türkmenlikleri eski tarihlerde de söylenmektedir.

İşte, bu Türkmen uruğu da Anadolu'ya bütün soydaşları gibi Asya'dan geldi "465 yılında Kafkasya'nın kuzeyinden Azerbaycan'a Ağaçeri uruğu geçti. Bu uruğun adı Kürdistan'daki Paikuli mahallinde bulunan bir Sasani kitabesinde de okunmaktadır. Bu kitabedeki kayıttan bunların o zamanlar hakanları olduğunu anlamı çıkarılıyor. (Togan Z.V. s.163)

Zeki Velidi Togan, "Ağaç – Eri'ler bundan sonraki kaynaklarda uzun zaman anılmayıp ancak Selçuklular zamanında zikrediliyorlar." demektedir. Togan, bir başka çalışmasında, Reşideddin Oğuznâmesi (Cami'üt Tevarih) ni çözümlerken bu konuya daha ayrıntılı değinir. Bu vakit çeşitli Türk kavimleri Eftalit adı altında İran'a tecavüz etmişler ve Sasani Firuz'u 459 – 481 de yenerek Kuzey İran'ı almışlardır. Bunlar, Akhunlar'la Kidar'lardır. Bu iki kavim Horasan yoluyla İran'a girerken Bayındır, Ağaçeri vs.. kavimler de Kafkasya Derbend'i yoluyla Azerbaycan'a girdiler. İşte Oğuz destanının İran seferlerine ait kayıtları eski Sakaların M.Ö. fetihleriyle birlikte Hun'ların gerek Afganistan, gerekse Hazar denizi kuzeyi yoluyla 5. Yüzyıl da İran'a yaptıkları seferleri aksettirmiştir.

M.S. 461 – 465 de Sabirler ve Ağaçeri'ler Uğur (Oğuz)ları izleyerek Gökçeğöl yörelerine geçiyorlar. Sabir ve Avarların batıya göçüşleri ile koşut olarak Onogur ve Tokurogur'lar da göçmüşler. O tarihten sonra da adları Oğuz olarak (r yerine z ile) adlanan Türkler bugünkü Kazakistan'a gelmiştir.

Bu Oğuz'ların bir bölümüne Kalaç, Kanglı, Kıpçak, Karluk ve Ağaçeri'ye toptan "Beşuygur" deniyormuş.

Ağaç-Eri'ler üzerinde tek geniş makaleyi yazan Faruk Sümer, M.S.13. yüzyıldan önce "bizim Ağaçerilere ilişkin bir bilgiye rast gelinmediğini" söyleyerek yukarıda anılan kavimlerle Anadolu Ağaçerilerini bir kökene bağlamanın asılsız olacağını söyleyerek bunların zamanla Türkmenleştiklerini söyleyemeyeceğimizi savlıyor. Ona göre "Ağaçerilerin bu adı almalarındaki başlıca etken onların yaşadıkları yerin coğrafi özelliklerini almalarından ileri gelmektedir." Gene, Sümer, Ağaçeri adının donmuş bir kavmi anlatamayacağı, bu adın her zaman, her yerde bu işle uğraşanlara verebileceğini aynı makalede ileri sürmektedir. Oysa bu ad ne yapalım ki tarihte salt bu kavme verilmiştir. Yüzyıllardan beri de bu kavim bu işleri yapmakta, bu adla resmi belgelere ve tarihlere geçmektedir. Bugün bile yapılan bu tür toplantılarda "Tahtacı" adı ile bu kavmin bugünkü adı amaçlanmakta ve belli köylerde oturan kişiler akla gelmektedir.

Anadolu Alevîleri içerisinde Dedeli Alevîler diyeceğimiz topluluklardan biriside Tahtacılarıdır. Bunlardan büyük iki koldan birisi Yanyatır Oğulları öbürü ise Emir Beylilerdir. Dönem dönem bu iki kol oğullarından ortaya çıkan kimi araştırmacılar kökenleri üzerinde bilgi verme yoluna gitmişlerdir. Bunlardan birisi Yanyatır Ocağına bağlı İzmir Naldöken köyünden Rıza Yetişen'dir. Kökenleri hakkında bilgi verirken "Eskilerin anlattıklarına göre mensup oldukları Türk boyu Çobanlı Oymağı imiş. (Bir rivayete göre de Nacar aşiretindenmişler.)" Horasan'dan Çukurova'ya kadar gelerek, sonra Muğla ve Aydın'a kadar Adana, Mersin, Antalya, Isparta, Burdur yoluyla Muğla ve Aydın'a ve tüm Ege'ye yayılmışlar. Manisa, Nif Dağı(Kemalpaşa) ve Kızıl üzüm mevkilerinde kereste işleriyle uğraşarak göçebe hayatı sürerlermiş. Sonraları birer ikişer köye yerleşmişler. Yine orman işleriyle uğraşmışlar.

Bunların bir mesken tutmalarına en büyük vesile, eşkiyaların sık sık baskınına uğramalarıdır. Bütün tahtacı köylerinin hepsi eşkiyalardan bahsederler. Özellikle Katırcı adındaki eşkiyadan heyecanla söz açarlar. Bu eşkiya, köyler kurulduktan sonra bile baskınlara devam etmiştir.

Tahtacılar genellikle alevî Türkmenlerindendir. Tarikatları Caferî'dir. İlk yurtlarında ve göçebelik zamanlarında halı, kilim ve hayvancılıkla uğraşan bu aşiret, Yavuz Sultan Selim zamanında mesleklerini değiştirmek zorunda kalmışlardır. O zamanlarda Uzun Hasan diye biri hükümete karşı isyan ediyor ve de perişan oluyor. Bunun üzerine padişah bunları yok etmeye başlıyor. Kurunun yanında yaşta yanar misali, başka bir aşiret mensubu olan Uzun Hasan'la beraber bütün öteki aşiret mensupları da telef ediliyor.

Rivayete göre 40.000 kişi yok ediliyor. Bu kavgadan canlarını kurtaranların pek azı dağlara sığınıyorlar. Her şeylerini kaybeden halk karınlarını doyurabilmek için ormancılık işleri yapmak zorunda kalmışlardır. İşte bundan ötürü Tahtacılar diye anılmaya başlamışlar ve bugüne kadar da bu mesleği terk edememişlerdir. Eski mesleklerinden silik izler kalmıştır. İleride de görüleceği gibi, Tarikatlarında Şamanlıktan bazı izlere tesadüf edilmektedir.(Ebem kuşağı, narı nuru, Sarı saltık, Fatma anaya inanma, mezar taşları, ağaçlara bez bağlama, ateşe tapma vs..)

Anadolu'ya geliş tarihleri ile, Orta Asya'dan göç eden Oğuzlar arasında bir yakınlık vardır.

Tarikatlarından kalma alışkanlıklar icabı, gelenek ve göreneklerine sınıksız bağlıdırlar. öteden beri ananelerinden zerre dahi kaybetmek veya dışardan yeni bir şeyler almak feci bir hal sayılır, öyle ki; yabancılardan kız alıp vermek ve hatta konuşmaktan bile çekinirlermiş. Yüzyıllar boyunca yalnız kendi aralarında ve kendi ananelerine uygun şekilde yaşarlar. Evlenmeler hep kendi aralarında olur. Mürşitleri dahi kendi aralarında kız alıp verirler. Taliplerden ara sıra kız alırlarsa da, kızlarını onlara pek vermek istemezler. Bu nedenlerden ötürü safiyetlerini zamanımıza kadar saklamışlardır.(Yetişen R. S,7)

19.yüzyıl sonlarında özellikle Antalya bölgesi Tahtacıları üzerinde bir çalışma yapmak üzere Avusturya – Almanya bilim adamlarından Prof. Petersen Von Luşan yurdumuza geldi. Tahtacılar üzerindeki çalışmalarını 1890'da "Arşitekt di Latşasti" adı

ile yayınladı. Daha sonraları Luşan'ın "Kavimler, Uluslar, İnsanlar" adı ile bir başka kitabı daha yayınladı. Bir önceki kitabında konu olan Tahtacılar üzerindeki tüm bilgileri bu ikinci kitabında özetlemiştir.

İkinci çalışma İttihat Terakki Partisi'nin iktidarda olduğu 1913 – 1914 yıllarında yapılmış. Ziya Gökalp'in öğütlemesiyle Anadolu içerisinde bulunan Ermeniler, Ahiler, Kürtler, ve Alevi – Bektaşiler için kimi kişiler incelemeci olarak seçilmiş. Bunlardan Baba Sait Bey de Alevî – Bektaşî için görevlendirilen kişidir. Aslen Bigalı, Çerkez olup Asker kökenlidir. Alevî – Bektaşîler üzerinde yaptığı bu araştırmayı ancak Aralık 1926 da Türk Yurdu dergisinin 4. Cilt, 24. sayısında yayınlatabilmiştir.(Nejat Birdoğan, 1.Akdeniz yöresi Türk Toplulukları sosyo – Kültürel Yapısı (TAHTACILAR) Sempozyumu bildirileri 26-27 nisan 1993 Antalya, Tahtacıların Dünü)

Yukarda verdiğimiz genel bilgilerden sonra Silifke ve yöresindeki Tahtacılar bir göz atalım. Orta Asya'dan göçen kervan, Horasan'da konaklar ve orada tasavvuf kültürü ile tanışılar. Anadolu'ya gelir, işte burada Şaman – İslâm kültürü olarak ortaya çıkar. Bugün Taşeli yöresinde bulunan Tahtacılar, Samsun – Ladik yöresinde ikiye ayrılmışlardır. Bir gurup Antalya, Aydın ve Muğla yöresine, diğer gurup ise Malatya, Adıyaman, Sivas ve Şanlı Urfa yöresine gitmişlerdir. Bu gurup konar – göçer yaşamını hayvancılığa yöneltmiş, Antalya yöresine giden gurup ise tahtacılık mesleğini seçmişlerdir.

Tahtacılar iki guruba ayrılırlar. Aydınlılar, Çaylaklar (yanyatırlılar). Aydınlıların ocağı Aydın'da, Çaylakların ocağı ise İzmir Narlıdere (Mürüt ocağı Emirli)'de bulunmaktadır.

Tespit edebildiğimiz Çaylak Tahtacı oymakları: İzmir Narlıdere, ortaca, Ekşiliyurt, Fevziye, Fethiye Günlükbaşı, Silifke-Kırtıl, Tarsus Kaburgediği, Mersin Dalakderesi, Mut Köprübaşı ve Kumaçukuru köyleridir.

Aydınlı Tahtacı:Denizli, Aydın Yaylaları, Aydın Ortaklar, Köyceğiz, Merkez, Ortaca Cumhuriyet Mahallesi, Antalya Abdal Musa Köyü, Koyunlar Köyü, İçel Bozyazı Merkez, Erdemli Akdeniz Mahallesi, Tömük, Akseki Merkez, Silifke Savaşçı Köyü, Mut Sinamus (Yeşilyurt) Kayabaşı, Tarsus Çamalan Köyü, Adana Kozan (Uluçınar), Pozantı...Bu Tahtacıların büyük bir bölümü halen yukarıda belirtilen illerde orman içlerinde yerleşik düzene geçmeye başlamışlardır.

Silifke yöresinde bulunan Tahtacılar 19. yüzyılda başlarında iki kardeş olarak Alanya 'dan Silifke Taşucu Tahtacıbelen köyüne gelip yerleşmişlerdir. Bu iki kardeşin üç oğlu, üç kızı evlenmiş, Silifke, Mut'da yaşayan Tahtacılar bunlarla gelişmişlerdir.

Silifke'de Tahtacılar, çevrenin en yüksek dağı olan Kırtıl'ın güneye bakan bir köşeciğinde otururlar. Bu yere, Silifke – Gülnar yolu üzerinde bulunan Balandız yaylasından Sulanbucak köyüne sapan toprak yoldan gidilir. Yazlık yerleri gökbelen yaylasına varmadan önce “Geçirim” denilen yerdedir.

Kışlak yerleri çok güzel; evler sokaklar oldukça düzgün. Yol kenarları, bahçeler yemyeşil. Yamaçlar tüm çam ve meşelerle kaplı, öylesine pitoresk bir yer. Doğanın bu cömertliği yanında birde suyu bol ve coşkun çıkışlı pınarları var. Kurdukları hayat düzenlerinden dolayı mutlu bir ömür sürmektedirler. (Seyhan Ö. S,220)

BÖLÜM II

2. HALK TÜRKÜLERİ ETRAFINDAKİ GELENEKLERİ

2.1. Geleneksel Türk Halk Müziği'nin Tanımı Ve Genel Özellikleri

Halkın ya da halk sanatçılarının çeşitli olaylar karşısındaki etkileniş ve duygulanımların ezgiyle anlatımı olarak kısaca tanımlayabileceğimiz geleneksel Türk Halk Müziği: Kendine özgü çalgıları, çalış ve söyleyiş tavırları, halk biliminin diğer dallarıyla iç içe oluşan, yöresel müziklerin birleşmesiyle ortaya çıkan bir müzik çeşididir. Türk Halk Müziği halkın içinden yetişmiş kişilerin adı bilinen ya da bilinmeyen halk sanatçılarının yaratmalarıdır. Sözlerinde çok değişik konuları bulabileceğimiz örneklerde; insanımızın yaşamını, sevdasını, sevincini, acısını, yiğitliğini, inançlarını, doğa olayları karşısındaki tutumunu, sosyal ve ekonomik koşullarını, güldürü anlayışını tüm açıklığıyla bulmak mümkündür. Yörelere, seslendirme ortamlarına, söz ve ezgi yapılarına göre çeşitli özellikler gösteren Türk Halk Müziği örneklerinin bir kısmı yalnız çalgısal, bir kısmı sözlü, bir kısmı ise hem çalgısal hem de sözlüdür.

2.2 Türk Halk Müziğinin Genel Karakteri

“Türk Halk Müziği, Türk duygu ve düşüncesinin, Türk esprisinin ve sosyal hayatının tarih içindeki olaylar doğrultusunda, coğrafi konum ve göçlerinde etkileriyle vücut bulunan ve şekillenen ürünlerdir. Bu müzik, Türk köylüsünün, Türk aşiretlerinin, büyük kasabaların eski ve yerli halkının, Türk bard (saz şairi, ozan) ve trubadurları olan aşıkların müziğidir. Folklorik, anonim bir karakter taşır. Yaratıcıları çoğunlukla belli değildir.

Müzik, edebiyat ve halk oyunları birleşerek tek vücut olurlar. Halk sanatından üçünden hangisinin daha önce meydana geldiği düşünülemez. Türk Halk Müziği bunların sözcüsüdür. Halk oyunlarımızın yöresel çeşitlerini düşünmek ve onların adlarını saymak dahi, bu alandaki zenginlik hakkında yeterli fikir verebilir. Oyunlar konusunda ileri sürülen bu düşünceler, halk edebiyatı için daha da açıklık kazanır. Türk duygusunun erişilmez enginliği, söz sanatından doruğa erişmiştir. Mani, koşma, hoyrat,

divan, tecnis vb. halk edebiyatı ürünlerinin doğuşları ve yaşamları, halk müziği ile tam bir uyum ve kaynaşma içinde olduğu görülür. Araştırmalar, yörelerin konuşma dilinin müziği de şekillendirdiğini ortaya koymuştur.

2.2.1. Yayıldığı alan

Batıdan Adriyatik kıyılarından başlayarak, bütün balkanlarda, Anadolu'da; Doğuda Sibirya'dan Lena ırmağına, Çin Seddi'ne kadar uzanan topraklarda, Kırım'da, Urallarda, Kuzey İran'da bütün orta Asya'da, Arap Yarımadasının Anadolu'ya yakın yörelerinde; bir başka deyişle Türkçe'nin konuşulduğu her yerde Türk Halk Müziğine ve onun çalgılarına rastlayabiliyoruz.

2.2.2. Kaynakları

Türk Halk Müziği iki büyük kaynaktan beslendiği görülür:

1. Aşıklar
2. Türkü yakıcılar

Bu iki grup halk sanatçıları, çeşitli eski ezgilerden, akıllarında kalanları, bilmeyerek, bir başka söz altında birleştirmek suretiyle yeni yeni türkülerin meydana gelmesine sebep olurlar. Bu işi yaparken daha önceden bilinen kuralları uygulamayı düşünemezler, uygulayamazlar. Zira, nazari müzik bilgileri yoktur. İçgüdü ile yaparlar bu işi. Aşıklardan bir çoğu eskiden yaşamış büyük ozanların deyişlerini, yetiştikleri yörenin müziği ile söylerler.

2.2.3 İşlendiği konular

Türk Halk Müziği yeryüzünde ne kadar doğal ve sosyal olay varsa, onları konusu içine almışlardır. İnsan – insan, insan- tabiat, insan – diğer yaratıklarla ilişkileri, özellikle sözlü müzikte enine boyuna işlenmiştir. Estetik yönünden bir elemi, bir sevinci ifade eden ve çeşitli olayları canlandıran ezgilerin en ince örneklerini halk müziğimizde bulabiliyoruz. Dinsel ve din dışı konular hassasiyetle işlenmiştir. İlâhiler, semahlar, nefesler vb. dini müziği teşkil eden ezgilere örnek verilebilir.

Aşk, sevda türküleri, oyun havaları, esnaf türküleri, zenaat havaları, sosyal olayları işleyenler, kahramanlık türküleri, serhat türküleri, çiftçilikle ilgili; ekin, harman türküleri, sohbet havaları, maniler, koşmalar, hoyratlar, düğün havaları, kına havaları, gelin güvey türküleri, yiğitlemeler, koçklamalar, destanlar, öğütler, ağıtlar, övgüler, taşlamalar, beddualar, ninniler, iş ve meslek türküleri, askerlik ve seferberlik türküleri, güldürücü – satirik türküler, imece türküleri vb. konularda çok geniş bir repertuara sahiptir.

2.3. Geleneksel Türk Halk Müziği

Geleneksel müzikler, dünyasal ve inançsal olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır. Bu nedenle, Geleneksel Türk Halk Müziği'ni bu iki başlık altında ele alarak, türleri incelenecektir.

2.3.1. Dünyasal Türk Halk Müziği

A) Genel Olarak Ritimli (Usullü) Olanlar

1- Türküler

- a) Azeri Türküleri
- b) Karadeniz Türküleri
- c) Konya Türküleri
- d) Rumeli Türküleri
- e) Teke Yöresi Türküleri
- f) Yozgat Türküleri

2- Barana Havaları

3- Güvende takımı

4- Müzikli Öyküler

5- Zeybekler

B) Genel Olarak Serbest Ritimli(Usulsüz) Olanlar (Uzun Havalar)

- 1- Arguvan Havaları
- 2- Baraklar
- 3- Bozlaklar
- 4- Divanlar
- 5- Gurbet Havaları
- 6- Hoyratlar
- 7- Mayalar
- 8- Müstezatlar
- 9- Yol havaları

2.3.1. İnançsal Türk Halk Müziği (Tasavvuf Halk Müziği)

- 1- İlahiler
 - a) Nefesler
 - b) Savtlar
 - c) Gülbanglar (Gülbenk)
- 2- Kalenderiler
- 3- Semahlar
- 4- Ali Mevlidi (Emnalar A. S.240)

2.4. Silifke Yöresinde Tahtacı Oymakları Halk Türküleri Etrafındaki Gelenekleri

Gerek Dünyasal ve gerek İnançsal Türk Halk Müziği olsun, ikisi de eski Türk müziği geleneklerinin devamı ise de Tahtacıların müziği, İslâm dininden önceki din ve kültür izlerini taşıdığından, kadınlı - erkekli, içkili, sazlı oyunlu eski Türk geleneklerini devam ettirdiğinden, öz Türk adetleri, öz Türk sazı ve dilini yaşattıklarından dolayı nitelik, karakter, biçim ve ifade yönünden özel bir değer taşır.

Bu nedenle, konumuzun önemine dayanarak Silifke’de yerleşik Tahtacı oymaklarının Halk Türküleri etrafındaki gelenekleri öncelikle ele almayı uygun buluyoruz.

Araştırmamıza başlamadan önce özellikle dikkatimizi çeken konu şu olmuştur: halen yüzyıllarca geçmesine rağmen kendilerinin Sünnîler tarafından küçümsenmeleri ve üstelik çevrelerinde çok azınlıkta kalmaları daima onurlarını kırmıştır. Bu ezilmeyi gidermek için tek gücün, geleneklerine sıkıca sarılmada bulmuşlar ve ne büyük bir rastlantı ki, bu sayede en eski Türk kültürüne ait kalıntıları zamanımıza kadar taşıyıp getirmişlerdir. Böylesine bir kültür birikiminin temelini oluşturan unsurun, Şamanizm olduğu da bilinen bir gerçektir.

Şimdi bu kültür birikimlerinden, uyguladıkları bazı geleneklerinden örnek verelim:

Tahtacı obalarında ölüm olayı üzerine pek çok gelenekler yer almaktadır. Örneğin; akşamdan biri ölürse sabaha kadar başında beklenir, saz eşliğinde ağıtlar söylenir. Ölüyü mezara götürürlerken de yine saz, kemane çalarak götürürler; hep birlikte ağlayarak ağıtlar söylerler. Ezgilerin topluca söylenmesi geleneğine de “KOŞAN ALAYI” adı verilmektedir. Bu da bize gösteriyor ki, Türk’lerin en eski gelenekleri arasında “Toplu Şarki Söyleme” geleneğinin var olduğudur.

Bugün yalnız çocuklar arasında yaşayan bir başka Tahtacı geleneğine göre, sağ elin baş parmağı dışardan gırtlak üzerine konarak çeşitli melodiler çıkartırlar. Buna

“Hülle Çekmek” yada “Hülle Havası” adı veriyorlar. Etimolojik açıdan “Hülle” sözcüğü; “Gırtlak” anlamına gelen “hülülük” sözcüğünden türediği belirtilmektedir.

Öte yandan, Tahtacı obalarının Türküleri etrafındaki, diğer geleneklerinin önemli bir bölümü de kökü çok eskilere giden doğa ve hayvan sevgisine dayanmaktadır. Bilindiği üzere Türk’lerin İslâmiyetten önce geçirdiği din devreleri bu olaylarla yakından ilgilidir. Örneğin; Totemizm devrinde hayvanlar, Natürizm devrinde de doğasal olaylar sembol haline gelmiştir: Göktürkler’de ve Uygurlar’daki totem kurt, Oğuz efsanelerindeki örgütteki Bozok’larda Gök – Han’ın totemi Şahin ve Doğan Ay - Han’ın Kartal, Yıldız Han’ın Tavşancıl idi. Bunların totemleri oldukça kutsal olduğu için onlara ok atılmaz, öldürülmezdi. Örneğin; bugün halen bu gelenek, Silifke’deki Tahtacı oymakları arasında dipdiri yaşamaktadır. Şöyle ki ; geyik ve turnaya “pirli mahlûk” diye kurşun atmazlar, onları vuranlara, günahkâr gözüyle bakarlar.

Diğer totemler arasında “fare, öküz, pars, tavşan, timsah, yılan, at, koyun, maymun, tavuk, köpek, domuz” gibi hayvanlar, takvimdeki on iki ayı simgeliyorlardı. Bir insanın doğumu, bu hayvanlardan hangisine rastlıyorsa o hayvan o kişinin totemi sayılıyordu. Sonraları bir çok kabileler ve boylar da hayvan isimleri ile anılmaya başladı. Örneğin; Tekeler, Akkoyunlular, Karakoyunlular, Sarıkeçililer, Bozdoğanlar gibi... Ayrıca hayvanlarla ilgili “ Fare ve Öküz” destanları, at üzerine “Kırat”, “Arapat” adı verilen nice türküler vardır. Çoğu ozanların dizelerinde “balaban, şahin, ördek” gibi kuşların geçmesi de en eski geleneklerimizin birer uzantısıdır.

Birçok anonim ezgi sözlerinin çoğunda “alageyik, keklük, turna, kaz, ördek, akkoyun, karakoyun, güvercin, bülbül, kurbağa, kuzu, karatavuk, fare, öküz, at” gibi kuşlar ve hayvanlar yoğun biçimde yer almaktadır.(İnan A.,Şamanizm S.34)

Kısacası; Tahtacı obalarında, türküler etrafındaki bu geleneklerin çoğu, geçmişteki kültür birikimimizin birer tarihsel belgesi niteliğini taşımaktadır.

BÖLÜM III

3.TAHTACI OYMAKLARINDA SAMAH VE MENGİLERİN TANIMI

3.1. Samah

Alevî – Bektaşî topluluklarının “Ayin-i Cem” adı verilen törenlerinde, samah denilen dansa eşlik amacıyla üretilmiş bir türdür. Temel ögesi Andante-Allegro-Allegro hızlarını içeren üç bölmeden oluşmasıdır. Bu bölmelere Ağır-lama-Yeldirme-Şahlama denilir. Bu bölmeler, bazen, yalnızca Andante-Allegro, yani ağır-lama-yeldirme bölmelerinden de oluşabilir. Hız değişimiyle ilgili bu ögenin yanında, sözlerin Alevî-Bektaşî inancını ve değer yargılarını içermesi, türü belirleyen sözel öğelerdir.

Üç bölmeli semah'ta, Allegro bölmesi, sözlerde “şah beyit” olarak adlandırılan saz şairinin ya da bir Alevî büyüğünün adının geçtiği dörtlüğün ezgilendirilmesiyle oluşturulur.

Toplu oynanan ritüel oyunlardandır. bu oyunlar, genellikle Alevî topluluklarının özel ayinlerinde ve toplantılarında, kendi aralarında yaptıkları törenlerle ilgili oyunlardır. Kadın-erkekli oynanan samahlar cem denilen dernek, ayin ve sohbetlerde kalabalık çiftlerle yapılır.

Baba Sait 1926 da “Türk yurdu” mecmualarında, Yusuf Ziya, 1928 de “Hayat mecmuası”nın 60. Sayısında, Besim Atalay “Bektaşîlik ve Edebiyatı”, Süleyman Fikri, “Antalya Tarihi” adlı eserlerinde, Vahit Lütfi Salcı “Gizli Türk Dini Oyunları” adlı broşüründe alevî samahları hakkında bilgiler vermişlerdir. Bunlar arasında köy Alevîlerinin samahlarında kullandıkları “ağır-lama” ve “yeldirme” tabir ve kısımlarından bizde ilk bahseden Yusuf Ziya olmuştur.(Yönetken Halil B. S.268-269)

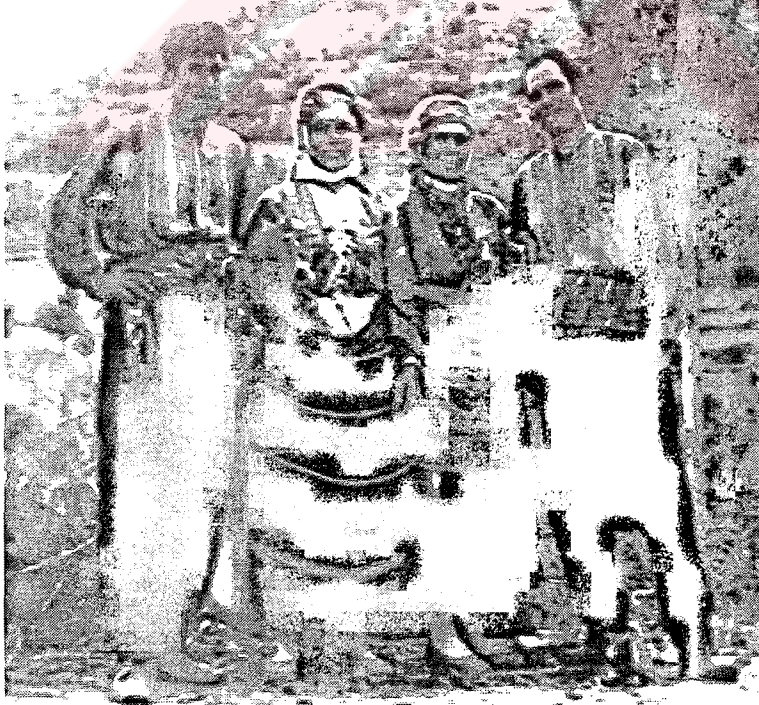
Samahlar, hareket bakımından ağır ve çabuk oynanan kısımları kapsar. Ağır bölüme “ağır-lama”, çabuk bölüme de “yeldirme” ya da “yürütme” adı verilmektedir.

Samahlardaki deyişler, ünlü Alevî ozanların nefes ve güzellemeleridir. Genellikle Pir Sultan Abdal, Kaygusuz, Hatayî, gibi ozanların deyişlerini söylemeyi tercih ederler.

Samahlara eşlik eden çalgılar, genellikle bağlama ve kemanedir. Diğer vurmali çalgılar kullanılmaz. Bunun nedeni, oynanan oyunların eğlence için değil, ibadet için yapıldığındandır. Tahtacıların samah toplantılarında en az iki, en çok on iki saz yer alır.

Samahlarda daima kadın ortaya çıkıp erkeğe niyaz eder. Her isteyen Samah toplantısına giremez, mutlaka evlenmiş ve ehlibeyt yoluna girmiş olması gerekir. Bir başka deyişle samaha katılanlar canlı iken ölür, ölmezse ayine giremez. Burada ölü olmak demek, tümüyle her türlü kötü duygu ve düşüncelerden arınmak demektir.

Samahın sözlerine “nefes” denir. Cemlerde dem alınması da bir gelenektir. Çoğu kez şarap ve rakı içilir.

Samah ezgileri çift vuruşlu ya da 5, 7, 9 aksak vuruşlu havalardır. Bir samahın oynama seyri şöyledir: Samahlar dar (ağırlama) ve yürütme (yeldirme) olarak iki kısımdır. Dar kısmı başlamadan önce bir kadın erkeği samaha davet eder. Samah oynayacak çift ortaya gelir, erkek de kadının karşısına geçer; bir daha niyazlaşırlar, artık müzik başlamıştır, sağ ayak baş parmağı sol ayak baş parmağı üstüne konur, ökçeler biri birinden ayrılır. Böylece dara başlanmıştır, Dardaki kişiler kollarını eşli hareketlerle gövdeleri etrafında dönderirler, nefesin beşinci kıtasının ilk kelimesine girinceye kadar bu süre devam eder. Dar bitince tekrar bir daha niyazlaşırlar ve yeldirme oynamaya koyulurlar, kollar omuz hizasına geçmemek kaydıyla önce sağa uzatılır, sonra sola olmak üzere müziğin ritmine uyularak devam edilir. Bu arada “ŞAH ALİM ŞAH, HAKKI SEVENLER ŞAH DESİN” denince oyuncular, arkası çalgılara gelmemek koşuluyla “ÇARK” dönerler, Cemdeki diğer kişiler de el çırpırlar. Yeldirmenin sonunda oyuncular yere, yan yana diz çöküp otururlar. Bir daha niyazlaşırlar ve böylece samah sona erer.

Silifke – Kıtıl Köyü (SAMAH)

Tahtacılar da, Kırklar, Turna ve Muhammet Ali adıyla bilinen samahlar vardır. örneğin; Kırklar Samahı: Kırklar Samahında Cem'e katılan herkes oynar. Bu samahta dar ve yürütme kısmından sonra bir de "yeldirme" kısmı vardır. Kırklar Samahının dar ve yürütmesi kısa olup, yeldirme kısmı geniş yer tutar. Burada yeldirme, yürütmeden daha farklı olup ve daha hızlı bir özellik taşır. Bu samah içinde geçen parçalar şunlardır:

- AĞIRLAMA – DAR (NOTA 9)
- DUVAZİMAM (NOTA 10)
- AHİRLEME (NOTA 11)
- TURNA SAMAHI "TELLİ TURNALAR" (NOTA 12)
- MEVLANA HÖYKÜRME "YELDİRME" (NOTA 13)
- MUHAMMED ALİ SAMAHI "YEMEN ELLERİ" (NOTA 14)
- YELDİRME "GİDİYORUM AMMA" (NOTA 15)
- BÜLBÜL SAMAHI (NOTA 16)

KIRKLAR SAMAHI (AĞIRLAMA - DAR)

nota 1

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Ağır

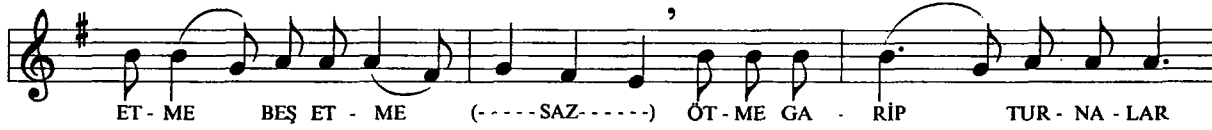
Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1965 Silifke

(Hüseyin)

SAZ - - - - -

NOT : Kırklar samahının yeldirmesinde mutlaka " Şah Hatayi" nefesi okunur.

DUVAZİMAM
(Yürütme Yeldirme)
Nota 2
(3 defa oynanır)

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi 1965 Silifke
(Nikriz)

canlı saz - - - - -

AH OH AH OH AH OH

Türkü :

DU - VA - Zİ - MAM O - KU - NUR CA — KU - LAK VE - RİP

DİN - LE - ME - Lİ İ - Kİ GÖ - NÜL BİR O - LUR - SA

GU LE - Vİ - Zİ NEY - LE - ME - Lİ İ - Kİ - GÖ - NÜL

BİR O - TU - RUR — HI - ZİR A - LIM EK - Sİ ĞİN YE - Tİ - RİR

İ - REH - BE - RE KEM YE - Tİ - RİR O - NA - Nİ - YAZ

EY - LE - ME - Lİ

1- Yeldirme girişte söylenir.

AHİRLEME

Nota 3

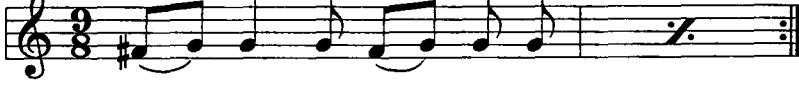
Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan: Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: Silifke 1965

Allegro Saz - - - - -

(Nikriz)

(SAZ)	ŞAH	İL	-	LAL	LAH	İL	-	LAH	LAH	(SAZ)			
(SAZ)	GÜ	-	ZEL	Pİ	-	RİM	EY	-	VAL	-	LAH	(SAZ)	
(SAZ)	ON	-	İ	-	Kİ	-	MAM	A	-	TA	-	SI	(SAZ)
(SAZ)	EV	-	Lİ	-	YA	-	LAR	TU	-	TA	-	SI	(SAZ)
(SAZ)	SEL	-	MANIN	ELİN	-	DE	SU	-	TA	-	SI	(SAZ)	
(SAZ)	İ	-	ÇİNDE	-	Kİ	-	SO	-	ĞUK	SU	-	YU	(SAZ)
(SAZ)	A	-	LİM	AL	-	LAH	İL	-	LAL	-	LAH	(SAZ)	
(SAZ)	GÜ	-	ZEL	Pİ	-	RİM	EY	-	VAL	-	LAH	(SAZ)	

Bitiş (Monoton)

AL - LAH AL - LAH

ve bu sözün arkasından şu serbest saz pasajı eklenir ve ezgi biter

SON

Ve arkasına "gülbenk" sırf şiir olarak okunur.

" LA İLÂHE İLLALAH MUHAMMEDEN
 RESULULLAH,
 ALİ'Yİ VELİYULLAH MÜRŞİDİM KÂMİL BİLLAH,
 SAMAHLARIMIZ HAK OLA , YEZİTLER MAT OLA ,
 HÜNKÂR Hz. MUHAMMET ŞEFAATCİMİZ OLA,
 HÜNKÂR HACI BEKTAŞ YARDIMCİMİZ OLA,
 GERÇEKLER DEMİNE HÜÜÜÜ- - - - - "

NOT : Gülbenk, dar-ı divanın yürütmesine geçilirken söylenir.

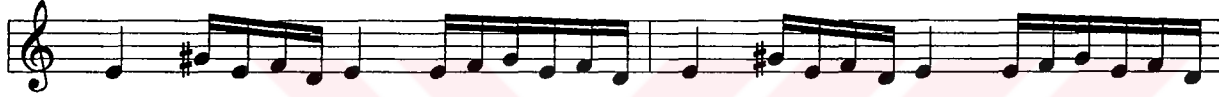
TURNA SAMAHİ

(Telli Turnalar)

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN
Ağır

Nota 4

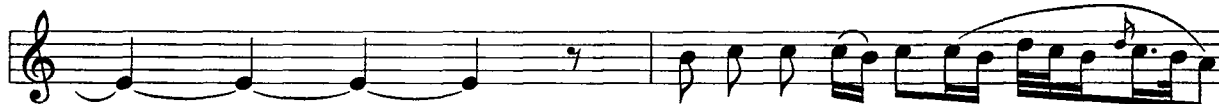
Derleyen Notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi: 1965 Silifke

A - ŞA - ĞI - DAN GE - LEN TEL - Lİ TUR - NA - LAR DOST
DER - DİM Bİ - Rİ - KE - NE SEN - DE BE - ŞET - ME DOST

TEL - Lİ TUR - NA - LAR
SEN - DE BE - ŞET - ME

ÖT ME GA - RİP TUR - NA

GÖN - LÜM ŞEN DE - ĞİL GÖN - LÜM ŞEN DE - ĞİL

AH - NEN - Nİ NEN - Nİ
HAS - NEN - Nİ NEN - Nİ

Turna samahı
2

Kavuştak

MEVLÂNA HÖYKÜRME (YELDİRME)

Yayınlayan kişi: Ahmet DUMAN

Hızlı

Nota 5

Derleyen notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1965 Sillifke

(Hicaz)

SEY - DİM SEY - DİM
SEYT
AH - MET OĞ - LU ŞA - HI
MU
HAM - MET
MU - HAM - ME - DİN YOL LA - RI
HAS BAH - ÇE - NİN
GÜL
LE - Rİ HAS BAH - ÇE - DE
BİR
EL - MA
TA - DI ŞE - KER - DEN KAL - MA
O - NU Yİ - YEN
DER
VIŞ - LER HAK YO - LU - NA
MUŞ - LAR
HAK
YO - LUN - DA BİR KU - YU
İ - ÇİN - DE ZEM - ZEM
SU - YU

bir su içtim,
dım göğe uçtum,
apısında bir üzüm,
izim dizim,
hocanı, bugün cuma gecesini,
deveyi, bindirdiler deveyi,
tirdi cümlemize yetirdi. (SON)

AL LA HÜ
MEV
LAM HÜ (---Saz---) SON

YEMEN ELLERİ
(DAR EZGİSİ)
(Muhammet Ali Samahı)
nota 6

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi:1958 Silifke

Ağır (Hüseyin)

YE-MEN EL - LE RİN - DEN HÜ , BİR DEV- DE YÜ
RÜ - DÜ (---SAZ---) BİR DEV- DE YÜ - RÜ - DÜ (SAZ-----)
HİÇ KİM- SE DUY - MA - DAN DU - YAR - DI (SAZ) ÜS - TA - DİM A - Lİ

1- Yemen ellerinden (Hü- -), bir dev (de) yürüdü. (saz) Hiç kimse duymadan duyardı, (üstadım) Ali.

2- Fukaraya malını (Hü) , sadaka ederdi (saz)
Cömert idi mala kıyardı,(Şah Pirim) Ali

3- Bazan şad olurdu (Hü), kendide gülerdi (saz)
Nefesiyle zülfikarı ??????????

4- Doksanbin kafire (Hü) , kılıçda çalardı (saz)
Alemi kan ile kanılan , boyardı Ali

Yemen elleri

2

- 5- Doksanbin kafire (Hü) vardım da demezdi (saz)
Öcünü alır da hakkın komazdı.
- 6- Kırk gün kırk gece tahım yemezdi
Yedi hurma ile doyardı Ali
- 7- Dervişler hırkasını bürünürdü
Kafirlere heybetle görünürdü
- 8- Cem içinde yeşir sarınırdı.
Cenkte kırmızıyı giyerdi Ali.
- 9- Şah Alim derki neyerim bağı
Muhammet Medineden bindi birağa
- 10- Medinedir Muhammedin durağı
Uyardı Muhammet uyardı Ali.

YELDİRME
GİDİYORUM AMMA
(M. Ali Samahından 3. parça)

Nota 7

Derleyen Notaya alan :
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi:1957 Silifke
(HİCAZ)

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Saz - - - - -

Gİ - Dİ - YO - RUM - AM - MA BEL - Kİ GE - LİN - MEZ
Ö - LÜM GA - RİP Ö - LÜ - SÜ AĞ - LAR BU - LUN - MAZ.

NO - LUP NO - LA - CA - ĞI — ŞUN - DA Bİ - LİN - MEZ
A - NAM HAS - TA HİÇ - AĞ LA RİM KİM - SEM YOK BE - NİM

HÜ A - LİM HÜ ŞA - HIM HÜ GER - ÇEK - LER

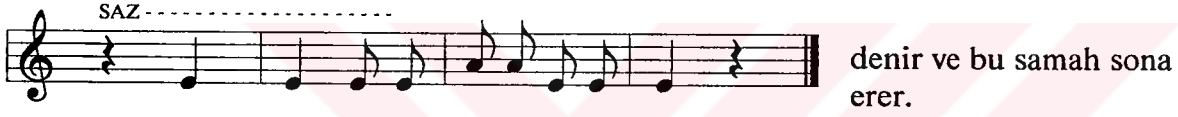
DE - Mİ - NE HÜ HÜ A - LİM

ŞAH A - LİM ŞAH HEY —

Yeldirme
2

Sona ererken :

(1) Burdan itibaren "Allah Allah yardımcın ola Hü" sözleri monoton olarak söylenir, fakat saz o ezgiyi birlikte çalar.

BÜLBÜL (M. ALİ Samahında Geçer)

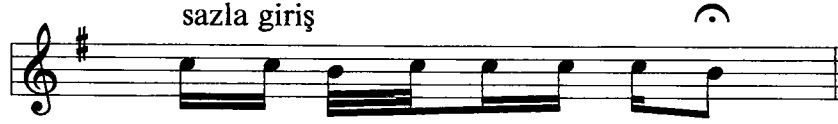
Kaynak kişi: Ahmet DUMAN
Değişik usullü

Nota 8

Derleyen notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derlemetarihi 1965 Silifke
(Hüseyini)

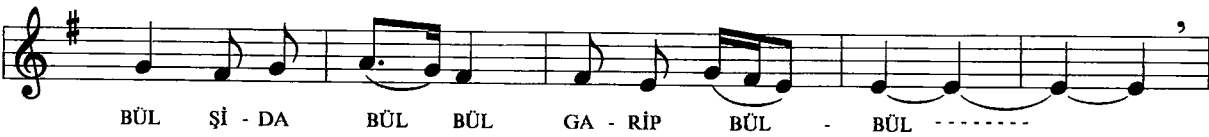
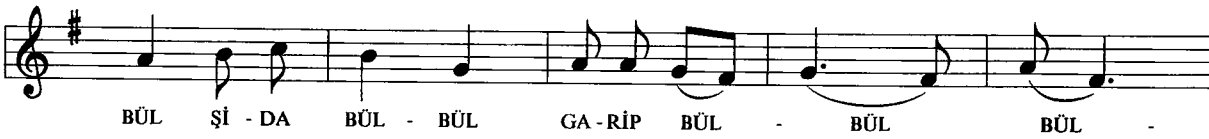
Serbest usul

usulsüz

usullü:

Sida : Güzel, Sevgi

Has Bahçe : Cennet

Gülün Kokusu: Peygamber'in
terinin kokusu

Bülbül
2

1- Çekerim cevri cefayı
Çekerim senden ötürü
(El aman şah aman)

İkrar iman bir olursa
Sende çek benden ötürü
(El aman şah aman)

Nakarat: Bülbül, eda bülbül seda bülbül
Garip bülbül bülbül bülbül

2-Adana elinin çelebimisin
Yoksa has bahçenin gülü sen misin?
(El aman şah aman)

Muhammet Ali'nin terinden misin?
Peştamal dolusu gül sen mi geldin?

Nakarat:Bülbül, eda bülbül seda bülbül
Garip bülbül bülbül bülbül

Not:1- Muhammet ali samahında geçer

2- 2.kıtanın mısraları (11) olduğu için serbest bölümdeki yerinde "16'lık notalar sığdırılarak icra edilecek

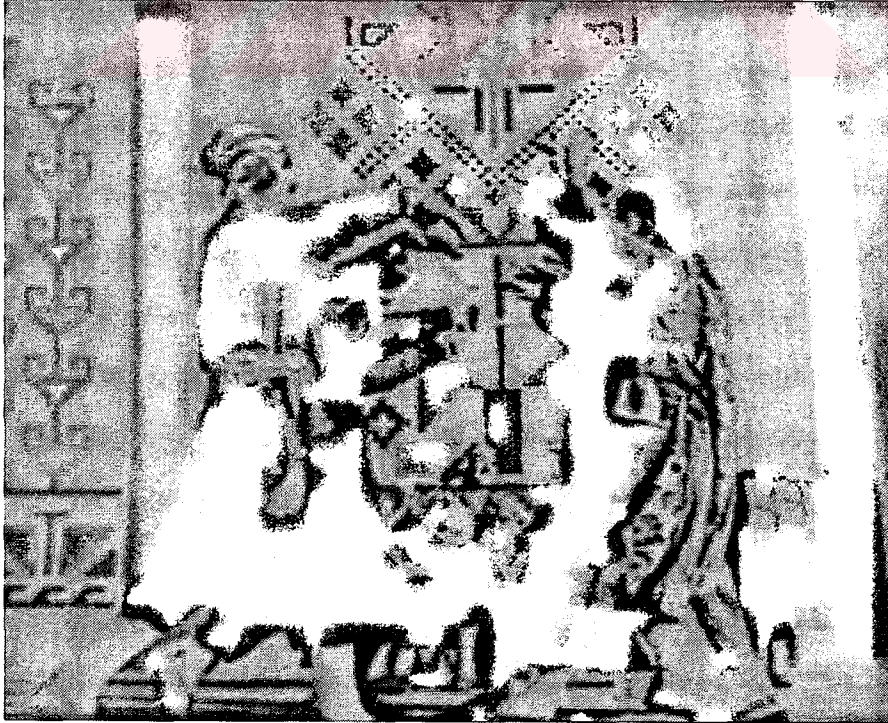
3.2. Mengi

İçel ve çevresinde, özellikle Silifke yöresinde kadın erkek birlikte oynanan karşılama türü bir halk oyunu. Alevilerin geleneksel oyunlarından.

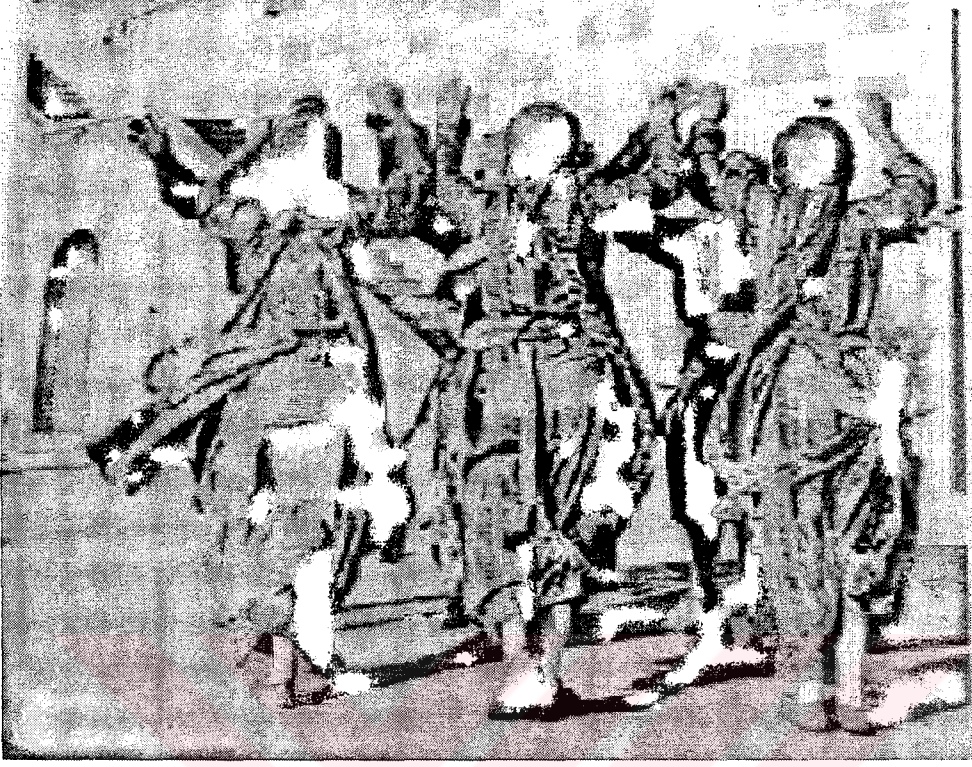
Mengiler, 9 vuruşlu, form bakımından tek bölümlü küçük şarkı formunda olan ve sırf tahtacı obaları arasında oynanan bir Türk Halk oyunudur. Bu oyunlar bir irtical oyunu değildir. Bütün figürler kalıplıdır ve atalardan gelme özelliklere sahiptir.

Asıl Anadolu'ya geldikleri yer Horasan olduğu için bazı mengilere "Eski Horasani Mengi" bazılarına da "Eski veya Yeni Mengi" demekle onların tarihçeleri hakkında bize bilgi vermektedirler.

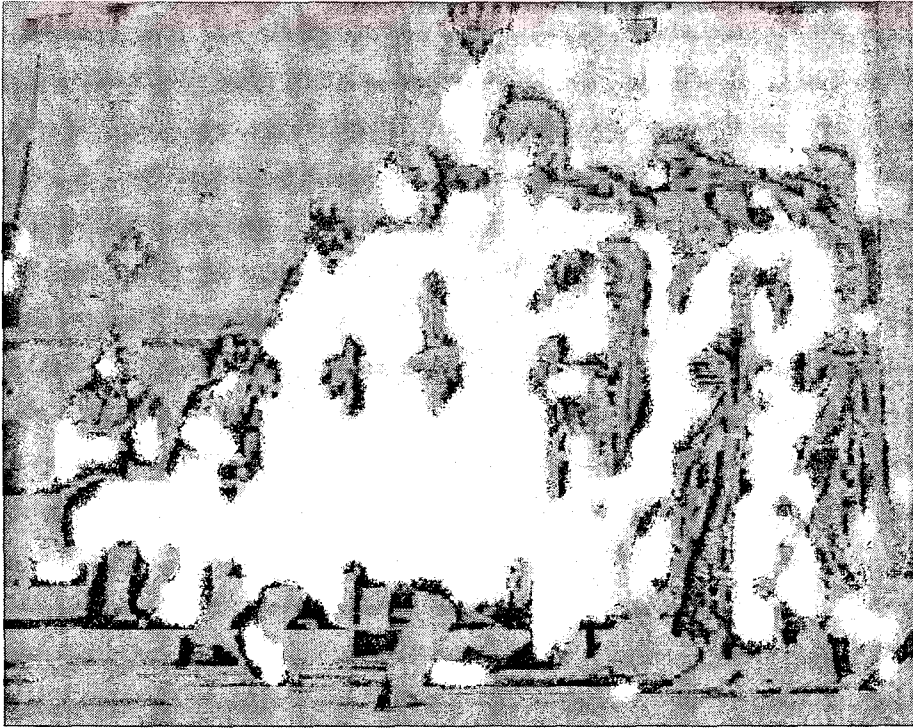
Mengiler, kadınlı-erkekli oynanan bir gurup oyunudur ve karşılıklı iki sıra ve birde halka halinde olmak üzere iki türüdür. Karşılıklı iki sıra halinde oynanan mengi; bir sıra kadın, bir sırada erkek (paralel olarak) 1-2 metre ara ile dizilir ve ilerili-gerili yürüyerek oynanır. Örneğin; Keklik Mengisi böyledir.

Silifke – Kıtıl Köyü (Mengi)

Silifke – Kıtıl Köyü (Mengi) karşılıklı sıra

Bir mengi takımı toplu halde görülüyor. Ön sırada, ortada, elinde bağlama olan, Felteş'tir (Ahmet DUMAN)

Oyun gurubu en az iki kadın ve iki erkekten az olamaz. Halka şeklindeki mengilerde ise; bir kadın, bir erkek olarak sıralanır. Oyuncu sayısı en az dört kişi olur. Oyunda kadın - erkek çifti mutlak bozulamaz. Çünkü; kadın - erkek çifti bir ilerisindeki ve birde gerisindeki oyuncuların yüzlerine baka baka oynanır. Her oyuncu, bir ölçü ezgi içinde iki değişik kişi ile karşı karşıya gelir. Yüz yüze gelmelerde eşlerin yüzleri güleç, göz göze bakmalarda ise sevgi ve dostluk vardır. Fakat kalpler o derece temizdir. O anda kalbi bozuk birini anladıkları zaman onu bir daha değil oyuna, toplumlarına bile sokmazlar; kovarlar. İşte ölmemiş bir Türk ahlâkı ve bir halk hukuku...

Mengilerde el ele tutuşma yoktur. “ El çırpma” vardır ve ritmi de şöyledir:

9/8 ♪ ♪ ♪ ♪ .

Hey

Hey

Mengilere “ Tarikat Samahı” adı da verilmektedir. Çünkü mengiler, samaha geçişte bir ön hazırlık dönemi rolünü üstlenmektedir. Bu nedenle çocuklara ve gençlere önce mengi öğretilmektedir.

Mengiler her yaşta ve her yerde oynanabilir. Mengi oynayacak kişide herhangi bir koşul aranmaz. Bu yüzden Tahtacılar da mengi bir simgedir. Hatta bir kız, mengi oynamasını bilmeyen bir gençle evlenmez.

Silifke Kırtıl köyü (daire şeklindeki mengi)

Mengiler eskilik ve yenilik derecesine göre ikiye ayrılır:

Eski Mengiler:

- 1- Sen bir bezirgan ol, (Nota 9)
- 2- Aşağıdan Gelen Tülü Beserek, (Nota 10)
- 3- Pınara vurdum kazmayı, (Nota 11)
- 4- Kalenin dibi (Nota 12)

Yeni Mengiler:

- 1- Keklik olsam, (Nota 13)
- 2- Evlerinin Önü, (Nota 14)
- 3- Pınar başı, (Nota 15)
- 4- Değirmenin bendine (Nota 16)

SEN BİR BEZİRGAN OL (ESKİ MENĞİ)

Nota 9

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1962 Silifke

(Hüseyin)

$\text{♩} = 100$

SEN BİR

BE ZİR GAN OL DA VAY VAY BE DE

BİR E SİR VAY VAY BEN DE

BİR E SİR..... YOL LA

RI NA GUR BAN DA VAY VAY ŞA MI

NAN MI SİR.....

BİN KİR

MI Zİ VER SEM DE VAY VAY NE KA

LİR KU SUR VAY VAY NE KA

Sen bir bezirgan ol
2

LIR KU SUR SÖY LE
Fİ YE TİN NE VAY VAY PA HAN
NE DİL BER

1- Bu Mengi, en eski bir mengidir. Bazen buna "Eski Horasani Mengi" adını da veriyorlar. Hatta bu mengiye saygıları sonsuz olduğu için çokça samahlarda da yer verilir.

2- Menginin sonuna aşğıdaki ezgi eklenir ve oyun el çırparak neşe içinde sona erer.

A RA BA YA KOY DUM TE KER YA RE YOL LA
DAYIM OĞ LU KAH RIM ÇE KER SU NA YOS MAM
Dİ ĞİM ŞE KER VAY VAY VAY
SAR SIN SE Nİ

2- Söz verdi sevgilim gelirim diye
Alem geldi benli güzel gelmedi
Aşkın ateşini, alırım dedi
Alem geldi benli, güzel gelmedi.

3- Benli güzellerin şaşkıını
Çok çalıştım yenemedim aşkıını
Yıktın viran ettin gönlümün köşkünü
Alem geldi benli güzel gelmedi.

AŞAĞIDAN GELEN (ESKİ MENĞİ)

Nota 10

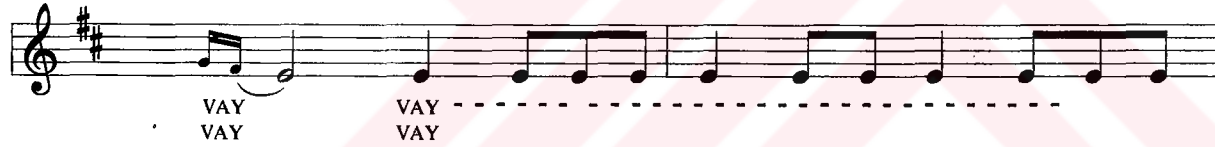
Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1964 Silifke

(Karcıgar)

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

1- Bu mengiyi birinci mengiden sonra tutarlar. Hele bir oynamaya başlasınlar "doksanlık yaşlılar" bile yerinden kalkar oyuna katılırlar. Bu yüzden çok neşeli bir mengidir.

2- Birinci mengi'de olduğu gibi buna da "Eski Horasani mengi" diyorlar.

3- Bu menginein ortasında ilginç bir espiri görünür. Buna "SEVELİM BÖLÜMÜ" denilmektedir ve özel bir geleneği vardır: Oyunun arasında ansızın bir yerde durulur, yere çokülür, sazlar susar, bir oyuncu seyircilerden sevdiği birisini ortaya çağırır, gelen seyirciyi oyuncu kucaklayarak havaya kaldırır ve "SEVELİM" diye topluca bağırır, bir de "HEY" çekilir. Derhal çalgılar çalınmaya başlar, sevilen kimse yere indirilir, mengiye gene devam edilir.

4- Bu mengineinde son kıtasından önce bir ezgi eklenerek bitiriş yapılı. Önce sözlü parlando (konuşur gibi) bir pasajla durulur, kollar yana açılır vücut titretilir ve sonra usüllü bir bölüme geçilir. Bu özel cümlede bittikten sonra baştaki saz ezgisine geçilir ve son kıtada çalındıktan sonra oyun biter.

5- Diğer adı "TEKE ZORTLATMASI" dır.

Sözlü Parlando Pasajı:

Ve Usüllü bölüme geçiş:

2-Kıratım kıratım benli kıratım.
Arşalaya çıktı ünüm firkatım.
Kesilse kefenim, yunsa meyitim,
Yummayınca gönül dosttan ayrılmaz

3- Ezrailin kılıçtandır kuşağı
Kara toprak sır örtüsü döşeği
Yedi kat yeryüzünden aşağı
Enmeyince gönül dosttan ayrılmaz. (son)

PINARA VURDUM KAZMAYI
(ESKİ MENĞİ)

Nota 11

Kaynak kişi :Ahmet DUMAN

♫
saz

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1964 Silifke

(Kürdi)

PI - NAR - RA VUR - DUM KAZ - MA - YI

HA - NİM - LER BAĞ - LAR YAZ - MA - YI

KIZ KÜ - ÇÜK BİL - MEZ GEZ - ME Yİ Yİ

Pınara vurdum kazmayı
2

BEN SA NA - ME - YİL DÜ - ŞÜR - DÜM ÖL - DÜR - DÜN - BE -

Nİ GÜL İ - KEN ÖL - DÜR - DÜN BE

I .vs. SON
Nİ Nİ

1- Bu mengi de "Eski Horosani Mengi" dir. Diğer bir adına (GÜMBENİ veya TEKE ZORTLATMASI) da denir.

2- Daha ziyade kadınların oynadığı bir oyundur. Düğünlerin, şenliklerin coşkun bir havasıdır. Mut (Aladağ) ve Konya (Bozkır) dolaylarına kadar yaygındır.

3- Bu menginin bir özelliği vardır : El çırpma yerine karşılıklı iki oyuncu oyunun temposuna göre birbirlerinin dizlerine dizlerine vururlar.

2- Feslikan ekdim yalıya
Kurudu döndü çalıya
Söyleyin oğlan Ali'ye
Ben sana meyil düşürdüm
Öldürdün beni
Gül iken soldurdun beni

KALENİN DİBİ (YENİ MENGİ)

Nota12

Kaynak kişi :Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme Tarihi:1964 Silifke

(Kürdi)

1- KA - LE - NİN Dİ - BİN -

DE E - KER - LER DA - RI

E - KER - LER Bİ - ÇER LER SE - VER - LER

YA - Rİ

Kalenin dibi**2**

- 2- Kalenin dibine ekerler küncü,
Ekerler, biçerler, severler genci
- 3- Kalenin dibine yılanlar akar,
Çıkmış saharlarda güzeller *bakar*
- 4- Kalenin dibinde koyun güderler
Ayşe kız yanıma zırp çıkageldi
Ana babasından haber sorarken
Kardeşi yanıma zırp çıkageldi.
- 5- Karanlık derede bıçkı biçerken
Ayşe kız yanıma zırp çıkageldi.

1- Bu mengide "Eski Horosani Mengi" olmasına rağmen onlardan küçük bir yapıya sahip olup çok sevilir.

KEKLİK OLASAM (YENİ MENĞİ)

Nota 13

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1965 Silifke

(Hüzzam)

1- KEK - LİK OL - SAM - YU - VA YAP SAM
BEN - YA - Rİ - Mİ - AL - SAM KAÇ SAM

KEK - LİK OL - SAM YU - VA - YAP SAM
BEN YA - Rİ - Mİ AL - SAM - KAÇ SAM

BEN DE BAĞ - LA RA BAĞ - LA RA -----
YÜ CE DAĞ - LA - RA DAĞ - LA - RA

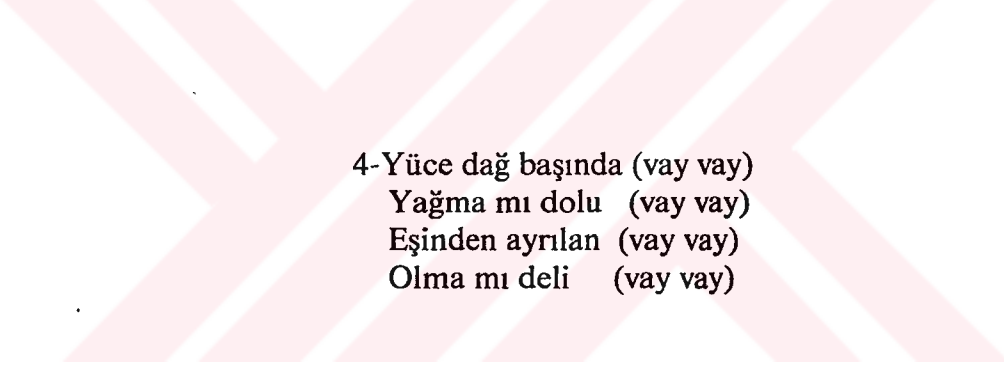

----- BEN - DE BAĞ - LA RA BAĞ - LA - RA
----- YÜ - CE DAĞ - LA - RA DAĞ - LA - RA

Keklik olsam
2

2 Yüce dağ başının (vay vay)
Karı ben olsam (vay vay)
Yarım çiçek olsa (vay vay)
Arı ben olsam. (vay vay)

3- Yüce dağ başında (vay vay)
Kar bucak bucak (vay vay)
Yarimin belinde (vay vay)
Tabanca bıçak (vay vay)

4-Yüce dağ başında (vay vay)
Yağma mı dolu (vay vay)
Eşinden ayrılan (vay vay)
Olma mı deli (vay vay)

NOT: 3. mengideki diz vurma geleneği bu mengide de yapılır.

EVLERİNİN ÖNÜ (ESKİ MENĞİ)

Nota 14

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1966 Silifke

(Kürdi)

1- EV - LE - Rİ - NİN Ö - NÜ KAL - DI - RİM KA - YA
MEK - TUP - LAR YA - ZA - YİM SEV - Dİ - ĞİM SA - NA

KA - YA - DAN U - ÇUN - CA - NE Dİ - YON BA - NA
MEK - TU - BU NAN KO - NU - ŞA - LIM SEV - Ğİ - LİM

2- Evlerinin önü zeytin sekisi
Yel estikçe gelir yarin kokusu
Aslı altun amma gümüş yapısı
Ben bir orta boylu dosttan ayrıldım.

3- Her daim kış gitmez birde yaz gelir.
Çok durma karşıdan belki söz gelir
Mısır haznesini bilsem az gelir
Urumun haracı yoluna dilber

PINAR BAŞI
(Yeni Mengi)
Nota 15

Kaynak kişi :Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi:1957 Silifke
(Hicaz)

Saz -----

PI - NAR BA - ŞI BEN O LA - YIM
SEV - Dİ - Ğİ - Mİ VE - RİN BA - NA

YIM VAY VAY BU - LA - NIR SAM - DA
NA VAY VAY Dİ - LE - NIR SEM - DE

BU - LA - NA - YIM BU - LA - NIR - SAM DA
Dİ - LE - NE - YİM Dİ - LE - NIR - SEM - DE

BU - LA NA - YIM
Dİ - LE - NE - YİM

Pınar başı
2

2- Pınar başı baştan başa
Keklik seker taştan taşa (2)
Adı güzel kelik Ayşe
Keklik Ayşem gelmedi mi ?
Soğuk sular içmedi mi?

3- Pınar başının gölünde
Elbişim kuşak belinde (2)
İpek mendil var elinde
Kaç kaç deyi söz ediyor
Olmaz deyi naz ediyor
(veya)
Karşı obanın kızı
Sen allar gey ben kırmızı

NOT: Saz kısmındaki birinci tekrarlı bölüm 4 defa tekrar edilebilir. Mengi oynarken 4 defa tekrar ediliyor, yalnız ezgi söylenirse yazıldığı gibi icra ediliyor.

DEĞİRMENİN BENDİNE (YENİ MENGİ)

Nota 16

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1969 Silifke
(Kürdi)

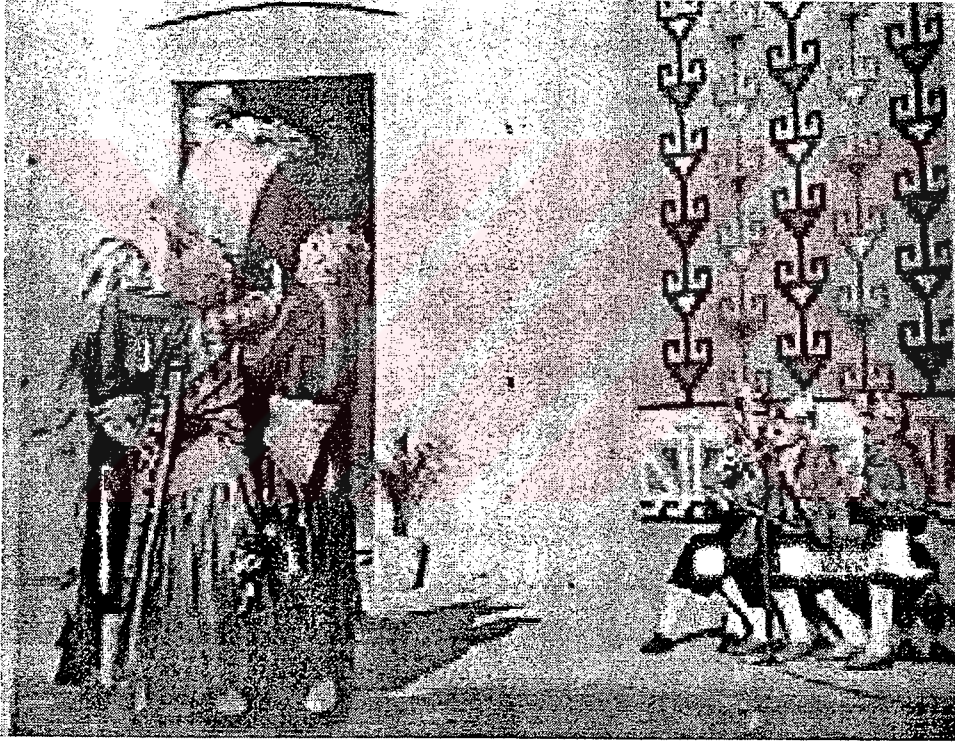

Değirmenin bendine
2

Dere dere gidelim.
Kara koyun güdelim
İkimizi görmüşler.
Haydi inkâr edelim

Mengilerde bir de “SEVELİM” bölümü vardır. Mengi oynanan bir ortamda kim sevilecekse mengi oynayan grup tarafından belirlenir. İşleme geçişten önce çalgılar susar, oyuncu başı, yere çöker ve “Sevelim!” diye yüksek sesle bağırır. Sevilecek kişi ortaya alınır ve havaya kaldırılır. Böylece “ Sevelim” bölümü coşku ile kutlanmış olur.

Silifke – Kıtıl Köyü (Mengi sevelim bölümü)

BÖLÜM IV

4- ESTETİK, BİÇİM VE DEYİŞ BAKIMINDAN İŞLENEN
KONULAR

GEYİK AĞIDI : Yerli tonlarımızdan kürdi dizisi üzerine kurulmuş serbest usullü bir ezgidir. Konusu itibari ile yaygın bir efsanenin Silifke tahtacılarındaki orjinal biçimidir. Konusu, hepimizce bilinen geyik avcısının sarp bir kayada kalışı oradan kurtarılamayıp ölüşüdür.

GEYİK AĞIDI

Nota 17

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Parlando

Saz - - - - -

Derleyen Notaya alan :

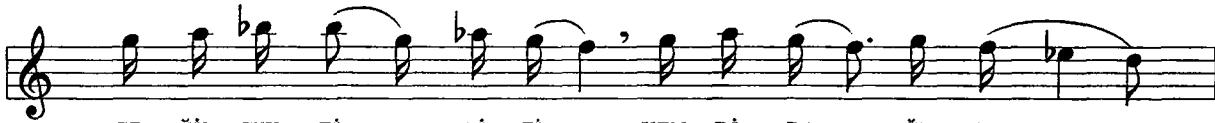
Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1957 Silifke

(Kürdi)

BEŞ KAR - DAŞ - LA GİT - TİK — GE - YİK A - VI - NA

GE - ĞİK ÇEK - Tİ Bİ - Zİ KEN - Dİ DA - Ğİ - NA —

(DA) DAĞ - Ğİ - NA

Geyik ağıdı
2

- 2- Töbe olsun gitmem geyik avına
Kaçma geyik kaçma, avcın değilim.(de değilim)
- 3- Sana derim sana, geyik erenler
Size dağlar mamur, bize verenler (du verenler)
- 4- Dilerim onmasın, sizi vuranlar
Kaçma geyik kaçma avcın değilim.(de değilim)
- 5- Tüfeğim kayada, asılı kaldı
Asbabım sandıkta, asılı kaldı
- 6- Yarım el koynunda kösülü kaldı
Gitme kardaş gitme, kaldım kayada. (da kayada)
- 7- Asbabımı belik,belik beksinler
Her birim bir ahbaba versinler
- 8- Nişanlımı kardeşime versinler
Gitme kardaş gitme kaldım kayada

NOT: Saz bölümü her dördlükten sonra çalınacaktır.

KÖRMENLİ ZEYBEĞİ : 9/8 lik vuruşlu kürdi dizisi üzerine, orta hareketli bir zeybeğdir.

KÖRMENLİ (Koroğlu Zeybeği)

Nota 18

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1957 Silifke
(Kürdi)

Saz - - - - -

1- KÖR - MEN - Nİ - DEN GE - CE GEÇ - DİM (DE)
ŞU GE - LE - NE KOÇ KÖ - ROĞ - LU (DA)

GÖR - MÜŞ - LER (E - FEM - DE) GÖR - MÜŞ - LER
DE - MİŞ - LER (E - FEM - DE) DE - MİŞ - LER

(A - MAN) KIR - A - TI - MIN SE - Kİ - SİN - DEN (E - FEM - DE)
(A - TIN) VU - RUN (E - FE - LER) ŞU DAĞ LA - RA (E - FEM - DE)

BİL - MİŞ - LER (E - ĞEK) BEN - Ö LÜR - SEM
NAM - KAL - SIN

ŞU DAĞ LA - RA (E - FEM - DE) NAM - KAL - SIN

Körmenli Zeybeği
2

1-Körmenli'den gece geçtim görmüşle
Kır atımın sekisinden bilmişler
Şu gelene Koç Koroğlu demişler.

Atın vurun şu dağlara kan dolsun.
Ben ölürsem şu dağlara nam kalsın.

2-Körmenni'den gece geçtim yalnız.
Mendilimi ala koydu çalınız.
Kar mememi sıkıverdi oğlunuz

Atın vurun şu dağlara kan dolsun.
Ben ölürsem şu dağlara nam kalsın

3-Körmenni'den geçemedim köpekten
Al uçkuru çözemedim ipekten
Aşamadım Akgedikten sokaktan

Atın vurun şu dağlara kan dolsun.
Ben ölürsem şu dağlara nam kalsın

GÜMBENİ (TEKE HAVASI) 9/16 lık vuruşlu, oldukça canlı ve hareketli bir teke havasıdır. Tahtacılar zaman zaman teke zortlatması türündeki ezgiler de gelenekleri arasında yer almaktadır.

GÜMBENİ (TEKE HAVASI)

Nota 19

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1957 Silifke
(Uşak)

Orta Hızda

NOT: Bu hava düğünlerde oyun bilmeyen saf kişilere çalınır. Diğer yandan çocuk severkende söylenir.

KOYUN OKŞAMASI : Bozlak türünde, serbest usüllü bir ezgidir tür itibariyle tüm yurdumuzda yaygın geleneksel " koyunun yüzüncü günü" geleneğinin bir varyantıdır.

KOYUN OKŞAMASI (BOZLAK)

Nota 20

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Serbest

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1961 Silifke

(Karcıgar)

Saz (solo) - - - - -

1- KO - YU - NU - MU - DA GÜT - TÜM GÜT - TÜM - DE

EĞ - RE - Ğİ - NE YA - TIR - DIM

Koyun okşamasi
2

YA - TIR - DIM (-----Saz-----)

2- A BI - LA - SI SAĞ - DI - DA BEN - SÜ - DÜ - NÜ

GÖ - TÜR - DÜM

GÖ - TÜR - DÜM (-----Saz-----)

Koyun okşaması

3

GACAROĞLU BOZLAĞI :Gacaroğlu Torosların Bulgar Dağı dolaylarında yaşamış bir türkmen beyidir. Bu bozlak ona yakılmıştır.

**GACAROĞLU BOZLAĞI
(DESTAN)**

Nota 21

Derleyen Notaya alan:

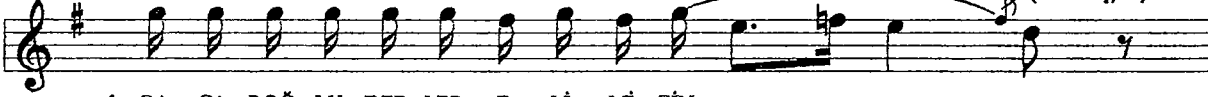
Özcan SEYHAN

Derleme tarihi:1963 Silifke

Derlenen kişi: Ahmet DUMAN

Serbest

(Karcığar)

1- GA - CA - ROĞ - LU DER - LER E - Lİ - Mİ - ZİN

2- BI - ÇAK ÇAL - DI - LAR - DA ÇAL - DI - RI - MIN

3- HA - TAP BO - ĞA - ZIN - DAN BUL - GAR DA - ĞI - NA

3 kez tekrar

BE - Yİ - NE

BA - ĞI - NA

DA - ĞI - NA

BE - Yİ - NE OY

BA - ĞI - NA OY

DA - ĞI - NA OY

OY

OY

OY

Giriş

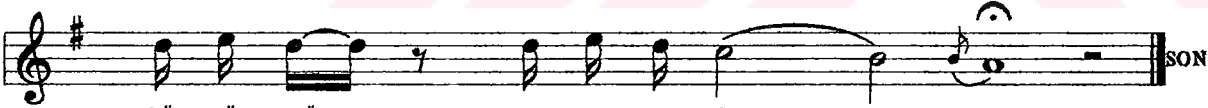

4- GÖÇ

ÇE - KİP

AŞ - TI - ĞİM

DAĞ - LAR

GÓ - RÜ - NÜR

AY EL - LER OY

OY

SON

KARAKOYUN AĞITI : Bu ağıt, aslında koyun veya kuzusu için değil; mecazi olarak kendi obalarından ölen sekiz on yaşlarındaki çocuklara söylenen serbest usullü bir ağıttır.

KARAKOYUN AĞITI

Nota 22

Derlenen kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:

Özcan SEYHAN

Derleme tarihi: 1958 Silifke

(Hüzzam)

Serbest

1- KO - YU - NU GÜ - DEN - (DE) BİR U - ZUN _____
3- KU - ZUN GİT - TİY - SE - (DE) KU - ZU - SUZ _____

2- OĞ - LAN OĞ - LAN _____
EĞ - LEN EĞ - LEN _____

3- SA - YIL KO - YUN SA - YIL DEF - TE - RE BAĞ LAN
4- NE - ME LER - SİN KO - YUN VAZ - GEL KU - ZUN - DAN

BAĞ - LAN - (DA) DOST DOST DOST _____
KU - ZUN - DAN DOST DOST DOST _____

Kara koyun ağıtı

2

- 2- Koyunun gezdiği yer yuce dağ olsun
Yayıldığı yer mor sümbüllü bağ olsun
Kuzun gittiğsede başın sağ olsun
Ne melersin koyunum vaz geç kuzundan
- 3- Koyun sen bu kuzuyu kuzlamadınmı ?
Sağına soluna gizlemedin mi ?
Ağ kurt alacak diye gözlemedin mi?
Ne melersin - - - - -
- 4- Koyun sen bu kuzunun kuzusu musun?
Sen benim alnımın yazısı mısın?
Dertli yüreğimin sızısı mısın?
Ne melersin - - - - -
- 5- Pir Sultanım ol kuzuyu nettiler
Elettiler Kırklar'ra beyan ettiler
Arşalada şah İsmail'e teslim ettiler
Ne melersin - - - - -

HAVASLIK EYLEDİM : Bu ağıt, tahtacı obaları arasında çok bilinen ve oldukça yaygın bir ezgidir. konusu, henüz evlenmemiş ve bu dünyada hiç bir muradına erememiş delikanlı gençler için söylenen bir ağıttır. Serbest usüllü bir ezgidir.

HAVASLIK EYLEDİM

Nota 23

Derlenen kişi:Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi:1963 Silifke

Serbest (Hicaz)

HA - VAS - LIK EY - LE - DİM YAV - RI GE - TİR DİM
GE - TİR - DİM O - DA HA - YA - LI - LA DÜ - ŞÜ - MÜŞ ME - GER
ME - GER OY YAV - RI - MI GÖ - ZÜM - DEN I - RA - MAM
DER - KEN DER - KEN ÇEK - Tİ - ĞİM
E - MEK - LER BO - ŞU - MUŞ ME - ĞER ME - ĞER OY

Havaslık eyledim
2

1-Üçgün evvel düşünü gördüm.
Yaradan Allaha sığındım kaldım.
Dünyada yavrsız duramam derdim.
Anayla baba daşımış meğer.

2-Kul Mustafam yoramadım düşümü
Gafflet bastı kaldırsam başımı
Elimden aldirdim yavru kuşumu
Kurduğum hayaller boşumuş meğer

SOHBET AYİNİ : Samah aralarında dinlenirken veya ölü beklerken kadınlı erkekli hep bir ağızdan söylenen serbest usüllü bir ağıttır.

SOHBET AYİNİ (AĞIT)

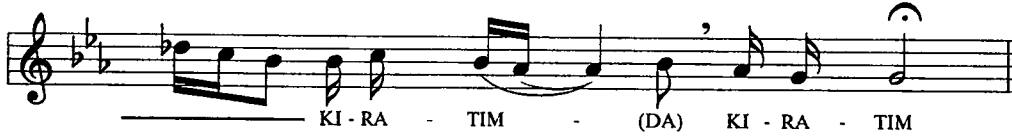
Nota 24

Derleyen Notaya alan:
Özcan SEYHAN
Derleme tarihi:1961 Silifke

Derlenen kişi: Ahmet DUMAN

Serbest

(Kürdi)

İlk üç satır
bu ezgi ile
söylenecik

1- [Kıratım kıratım benli kıratım
Arşalaya çıktı ünüm fırcatım
Kesilse kefenim yunsa meyitim
Yusalar da ben aliden ayrılmam

2- Erdevilden tebrize kateri düzün
Amanın yitirmen izi turnalar
İsfahanıdan kilan'a yükünüzü çekin
Eğer kabul ederseniz sözü turnalar

4.1. Ezgilerin Tonal – Modal Bünyesi

Tahtacıların elinde bulunan ve genellikle “saz” adını taşıyan, cura, bağlama gibi çeşitleri olan telli çalgının uzun sapı üzerinde bir oktavın, perde bağlarıyla oniki kısma bölünmüş olduğu izlenmiştir. Daha çok bu durum yaşlıların bağlamalarında saptanmıştır. Yarım seslere “ sağır perde” adı verilmektedir.

Ton ve dizilere gelince: Konumuza alınan yirmi dört tahtacı ezgisi üzerinde yaptığımız incelemeye göre ezgilerin dizileri, ses sınırları (ambitus’ları) , makamları, açık ve kesin surette her ezginin altına açıklanmıştır. Buna göre, 24 ezgi üzerinde yapılan incelemeye göre; 4 hüseyini, 3 karcığar, 6 kürdi, 2 hüzzam, 5 hicaz, 2 nikriz, 1 uşşak ve bir adet çift makamlı bir ezgi saptanmıştır. Bu ezgi “Geyik Ağıdı” dır (Hicaz ve Kürdi)

4.2. Kullanılan Usülleri :

Tahtacılar da usul denince hemen dokuz vuruşlu usul akla gelir. Bu usul aynı zamanda Anadolumuzun, en gözde ritmi ve usuludur. Hızlı olan ezgilerde 9/16'lık normallerde de 9/8'lik kullanılır. En çok kullanılan şekli 2+2+2+3 , bazen ; 2+3+2+2 çok az olarakta 3+2+2+2 şekli yer alır.

Aksak usulden başka çok az 2/4'lük usulun kullanıldığı göze çarpmaktadır. Serbest usullere gelince ; bu usul dokuz vuruşlu usulden sonra en çok yer alan usuldür. Serbest usuller 2 türdür; ya tüm ezgi ağıt şeklinde oluyor yada kırık hava ile serbest bölüm bir arada karma olarak geçiyor. Örneğin; Muhammed Ali Samahındaki Bülbül parçası karma usul türündendir.

4.3. Ezgilerin Form Yapısı :

Genellikle mengi ve Samahlarda ezgiler 4 ölçü (yani bir cümlelik) saz pasajıyla ezgiye başlıyor ve 4 cümleden oluşan bir periyotluk, bir bölümlü şarkı tipiyle ezgiyi tamamlıyor. Bir başka deyimle ezgi bölümü on bir ya da on dört heceli dört dizeyi kapsıyor.

Küçük ezgilere de rastlanıyor örneğin; (Nota11) “Ahirleme” , tek bölümlü, bir motiften oluşan tipik bir ezgi örneğidir.

BÖLÜM V

5. GELENEKSEL ÇALGILARI

Geleneksel Türk Halk Müziği'nin en önemli konularından biride kullanılmakta olan çalgılarıdır. Çalım, yapım, ezgi çeşitlemesi dışında gösterdikleri tarihi gelişim ve renk itibari ile de inceleme ve araştırmaya değer bir konudur. Ayrıca Karadeniz Bölgesinde kullanılmakta olan kemençenin, başka bölgelere taşınmamış olması, Kars yöresinde “tar”ın, Doğu Anadolu’da “mey”in, Teke yöresinde “sipsi”nin çalınmasına karşın, bir davul veya bağlamanın her bölgede kullanılması ayrıca birer araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların yanı sıra çalınan çalgıların akort ve çalım tekniklerinin bölgelere göre değişim göstermesi de bir başka araştırma konusudur.

Son yıllarda yapılmaya başlanan partiyonlu, çok sesli ve çok çalgılı denemeler, halk müziğimizin her çalgısının, hemen hemen her bölgede ve bir çok eserde beraber kullanılabileceğini göstermektedir. Bu denemelerin daha iyi sonuç ermesi ve başarılı olabilmesi için, çalgıların; renk, akort, ses genişliği, transpozisyonları ile çalım tekniklerinin çok iyi bilinmesi ve buna göre çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Tahtacılar da temel iki çalgı vardır, biri saz (bağlama), diğeri de kemanedir. Bunlara sipsi , düdük, kaval, tırnak kemanesi ve köşeli davulda ekleyebiliriz

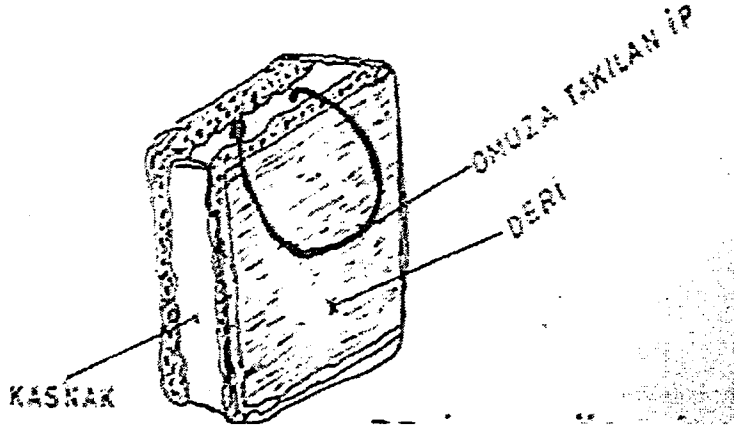

Eski bilgilere göre yaya (arşeye) “ Ok” bağlamaya “Çögür” saz çalana da “Sazandar” adı verilmektedir.

Bağlama, bildiğimiz aşık düzenine göre akort ediliyor. Kemaneye gelince; la telini sabit düşünürsek üçüncü ve dördüncü teller birer tam ses tizleştirilir. Yani re teli mi, sol teli kalın la oluyor. Birinci tel ise “İnce mi” bir tam ses pestleştirilerek ince re oluyor. Bu akort düzeni tırnak kemanesinin de düzenidir. Tırnak kemanesi dize konarak çalındığı için kemane de dizde çalınmaktadır. Köşeli davulda kucakta çalınmaktadır. Davul çalma ritmi de şöyledir.(Seyhan Ö. S.221)

Köşeli davul

BÖLÜM VI

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın materyallerini Silifke yöresinde yaşayan tahtacı oymakları oluşturmaktadır. Bu oymakların tarihçesi, halk türküleri etrafındaki gelenekleri (Totemizm, Şamanizm ve Natürizm vb.), Samah ve Mengileri yerinde incelenmiştir. Materyal olarak Silifke yöresi Tahtacı Obaları baz alınmıştır.

Metod olarak veri derlenmesi, gözlem ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Görüşme yapılan kişiler çok titizlikle seçilmiştir.

Bu kişilerle işbirliği sağlanmış ve bu işbirliği sonucu çalışmaya önemli katkılar sağlanmıştır. Bu kişilere çalgıları, gelenekleri, tarihleri ile ilgili sorular yöneltilmiş, alınan cevaplar titizlikle bu çalışmaya yansıtılmıştır.

BÖLÜM VII

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk Halk Müziği yer yüzünde ne kadar doğal ve sosyal olay varsa, onları konusu içine almıştır; insan, tabiat ve diğer yaratıklarla ilişkileri sözlü müzikte ayrıntılarıyla işlenmiştir. Bir acıyı bir kederi bir sevinci ifade etmek ve ezgilerde canlandırmak, profan – la dini ve tasavvufi konuları geleneksel Türk Halk müziğimizde bulabiliyoruz.

Tahtacıların Sünnîler tarafından küçümsenmeleri, gelenek ve göreneklerine sımsıkı bağlı kalmalarına ve bu sayede en eski Türk kültürünü zamanımıza kadar getirip yaşayışlarında hala Şamanizmin kalıntılarına rastlamak mümkündür. Silifke yöresinde tahtacı oymakları halk türkülerinin tarihi, gelişimleri, samah ve mengilerde kullanılan enstrümanlar, kaynaklardan taranmış, günümüzdeki örneklerle materyal ve metod olarak incelenmesi ile bilgiler pratiğe dönüştürülmüştür. Tahtacı obalarında türküler etrafındaki bu geleneklerin çoğu, geçmişteki kültür birikimimizin birer tarihsel belgesi niteliğini taşımaktadır. Tahtacı oymakları arasında gizli kalan gelenekleri ve bunlara bağlı olarak halk türküleri konusunda ciddi bir araştırma ve inceleme yaparak elde edilen verilerle amaç Türk kültürüne katkıda bulunmaktır. Bu sayede bilimsel nitelikte bir Halk Türküleri araştırmacısı olmaya özen göstermektir.

Yapılan bu araştırma ile Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymaklarına ait halk türkülerinin bir kısmı derinliğine araştırılmıştır. Tahtacı oymaklarının müzik eğitiminde ve çağdaş Türk müziğinin yaratılmasında çıkış noktası olmalıdır. Araştırma sonucu tahtacı oymaklarının kültürlerini günümüze kadar en az tahribatla getirebilen toplulukların başında olduğu görülmektedir. Bu nedenle ulusal müzik eğitiminin geliştirilmesinde çağdaşlaştırılmasında Tahtacı oymakları halk türkülerinden yararlanılması son derecede önemlidir. Ayrıca çağdaş Türk bestecilerinin ve müzikologlar içinde önemli bir kültür hazinesidir.

Sonuç olarak; Silifke yöresindeki tahtacılara özgü müzik geleneklerinin hiç eksiksiz ve kusursuz araştırıldığı söyleyemeyiz. Bu bir ilk girişimdir. Eğer ilerde daha geniş kapsamlı araştırmalara bir ışık tutarsa mutlu oluruz.

KÜÇÜK SÖZLÜK

Bard	: Saz şairi ve ozan
Bırak	: Hz. Muhammet'in atı
Çepni	: Oğuzların uçok koluna ait Alevi Türk
Dem	: Alkol, Kan, Nefes, Zaman
Devran	: Dünya, Zaman
Dia	: Sesli gösterim
Divan	: Edebiyat türü
Eftalit	: Bir Türk kavimidir
Etimoloji	: Kökenbilimi
Fahri alem	: Hz. Muhammet
Garb	: Batı
Hatayi	: Şahları şahı. Yani pirlerin de piri ve pirlere destur verendir
İrtical	: Düşünmeden ve birdenbire şiir veya söz söyleme
Ladini	: Din dışı
Lehçe	: Söylenilen dil
Müselles	: Üç bölümden ibaret
Natürizm	: Tabiata tapma
Nefes	: Samahın içinde geçen sözler
Parlando	: Konuşur gibi
Pitoresk	: Resim gibi

Profan	: Din dışı
Ritüel	: Dinsel törenler
Sait	: Mutlu uğurlu
Satirik	: Gülünç, Komik
Tahım	: Yemek
Tahrir	: Yazma, yazılı kayıt
Tecnis	: İki anlamlı söz söyleme, Cinas yapma
Temadi	: Sürme sürüp gitme
Totemizm	: Bir toplumun kutlu saydığı hayvan
Trubadur	: Fransa'da orta çağda gezginci saz şairi
Uruk	: Irklar, Kökler
Zaviye	: Ziyaretgah
Zülfikar	: Hz. Ali'nin kılıcı

KAYNAKÇA

1. **ARSEVEN, Veysel**, “ Halk Müziği ve Halk Türküleri Üzerine”, Türk Folklor Araştırmaları dergisi , No:9 İstanbul. 1957, (s.1579)
2. **ARSEVEN, Veysel**, “Türk Halk Müziğinin Ezgisel Yapısı Üzerine” Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1. Uluslararası Folklor Kongresi Bildirileri Ankara 1977 (S.83)
3. **ATAMAN, Sadi Yaver**, “100 Türk Halk Oyunu” Tifdruk Matbaacılık San. Aş. İstanbul 1975
4. **BİRDOĞAN, Nejat**, “Birinci Akdeniz yöresi Türk toplulukları sosyo – kültürel yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu bildirileri” “Tahtacıların Dünü” Ankara 1995 (S.9)
5. **EMNALAR, Dr. Atınç**, “Türk Halk Müziği ve Nazariyatı” Ege Üniversitesi Basımevi - 1998
6. **ERGAN, Prof. M. Salih**,“Türkiye Müzik Bibliyografyası” Kuzucular Ofset Konya 1994 (S.256)
7. **ERÖZ, Prof. Dr. Mehmet**, “Türkiye’de Alevilik Bektaşilik”, Otağ Matbaacılık koll. Şti. Cağaloğlu İstanbul 1977(s.439)
8. **GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp**, “Anadolu Türküleri ve Musiki İstikbalimiz” Marifet Matbaası İstanbul 1928 (s. 258)
9. **GAZİMİHAL, Mahmut Ragıp**, “Musiki Sözlüğü”, Milli Eğitim Basımevi İstanbul 1961 (s.288)
10. **İNAN, Abdulkadir**, “Tarihte ve Bugün Şamanizm”Türk Tarih Kurumu Basım Evi Ankara1954 (s.204)
11. **İSLAM Ansiklopedisi**, “Tahtacılar” 11.Cilt (s.669 – 672)

12. **ÖRNEK, Sedat Veyis**, “Türk Halk Bilimi” İş Bankası Kültür Yayınları:180 Ankara 1977 (s.62)
13. **SAY, Ahmet**, “Müzik Ansiklopedisi” Sanem Matbaacılık Ankara 1985(s.1278)
14. **SAY, Ahmet**, “Müzik Tarihi , Müzik Ansiklopedisi Yayınları ,Umut Matbaacılık, Ankara 1995 (s.565)
15. **SARISÖZEN, Muzaffer**, “Türk Halk Musikisi Usulleri” Resimli Posta Matbaası Ltd. Şti Ankara 1962 (s.120)
16. **SAYGUN, A. Adnan – YÖNETKEN, H.Bedii**, “Lise Müzik Kitabı” Sınıf 1,2,3 Ak Kitap Evi İstanbul 1966 (s.154)
17. **SEYHAN , Özcan**, “ Silifke Yöresinde Tahtacılar ve Mengi” Türk Folklor Araştırmaları Dergisi İstanbul 1967 No:220 (S. 1582)
18. **SEYHAN , Özcan**, “ Silifke Yöresinde Türkmen Ezgileri” Ankara Üniversitesi Basımevi ,1. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara 1977(s.317)
19. **SEYHAN, Özcan**, “Çukurova Dolaylarında Halk Müziğinin Söz Ve Ses Yapısı” Adana Valiliği – Çukurova Üniversitesi Karacaoğlan – Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu, Bildiriler 2 Adana 1991 (S. 505)
20. **SÜMER, Prof. Dr. Faruk**, “Oğuzlar”, (Türkmenler) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayınları Ankara 1972 (s.532)
21. **TAN, Nail**, “Folklor (halk bilimi) Genel bilgiler”, Geliştirilmiş Üçüncü Baskı, Yayılım Matbaası İstanbul 1995 (s.148)
22. **Zeki V. Togan**,Umumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul ,1946,s.163)
23. **ÜÇYILDIZ, Celal**, “Yerel bilgiler”
24. **YALKIN, (YALMAN), Ali Rıza**, “Cenupta Türkmen Oymakları”, 1. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1977 (s.300)

25. **YETİŞEN, Rıza**, Tahtacı aşiretleri (Adet, gelenek ve görenekleri) Basımevi, Memleket Gazetecilik ve Matbaacılık İzmir 1986 (S. 7)
26. **YÖNETKEN, H. Bedii**, 1959 – 1960 Ders Döneminde İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda Verdiği Folklor Dersleri.
27. **YÖNETKEN, H. Bedii**, "Derleme Notları 1" Tahtacılar ve Aptallarda Samah, (Antalya, Burdur, Muğla, Isparta)Orkestra Yayınları Çeltüt matbaası koll. Şti. İstanbul 1966 (s.160)

EKLER**KAYNAK KİŞİ KÜNYESİ**

Adı, Soyadı: Ahmet DUMAN

Doğum Yeri ve Yılı:İçel/Silifke/Kırtıl, 1898

Cinsiyeti: Erkek

İşi: Köyünde ormancılık yapar ve o yörenin halk ozanıydı.

Öğrenim Durumu: Okur yazar. (Eski ve yeni yazı)

Ne zamandan Beri Orada Oturduğu: Doğduğundan beri

Kentle, Kasabayla İlişkisi: İşleri oldukça

Söylediklerini Kimden Duyduğu, Gördüğü: Aile büyüklerinden.

Askerliğini nerede yaptı: Kurtuluş savaşına katılmıştır.

Görüşmelerin yapıldı tarih: 1951

ÖZGEÇMİŞİM

01.04.1972 İcel/Silifke'de doğdum ilk,orta ve liseyi Silifke'de bitirdim 1991 yılında Malatya İ. Ü. Müzik bölümüne girdim 1995 yılında mezun oldum. İki yıl müzik öğretmenliği yaptıktan sonra Niğde üniversitesinin açmış olduğu okutmanlık kadrosunda görevimi sürdürmekteyim.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ